

Vaertlinck *contact*

Tijdschrift van de genealogische en heemkundige kring Vaertlinck vzw - Willebroek

Vaertlinck *contact*

Abonnement: 20 euro door starting op ondervermeld rekeningnummer

ISSN 1782-2785

Koninklijke Bibliotheek van België - Wettelijk depot nr. D/2011/12484/5

Secretariaat

Vaertlinck vzw | p.a. René Pattyn | Molenweg 24 | B-2830 Willebroek

Contact

tel. GSM 0477 266 537 | rene.pattyn@telenet.be | www.vaertlinck.be

Praktische gegevens

Ondernemingsnummer 881 351 205

IBAN BE94 7512 0635 5214 | BIC AXABBE22

Erkende culturele vereniging Willebroek: culw083

De vereniging staat los van alle filosofische en ideologische strekkingen

Bestuursleden

Annie Van Dessel (Voorzitter)

Jan Peeters (Ondervoorzitter)

Gust Van Auwenis (Ere-voorzitter)

René Pattyn (Secretaris)

Guido Van Humbeeck (Penningmeester)

Leon Bernaerts

Natalie Geuens

Rik Van der krieken

Vaertlinck vzw is lid van

Colofon

Op de cover

Foto nr 1003 van 12-02-1914: Bouw van de linker kanaalmuur ter hoogte van de oude sluis van Willebroek. Fotograaf: Louvois, 1914.

Editie

Jaargang 16 | nr. 3 | july-augustus-september 2021

Werkten mee aan dit nummer

René Pattyn
Annie Van Dessel
Leon Bernaerts
Rik Van der kriecken
Wouter De Boeck
Ward Goossens

Vormgeving

Natalie Geuens

Eindredactie

Annie Van Dessel
René Pattyn

Verantwoordelijke uitgever

Annie Van Dessel
Voorzitter
Tisseltsesteenweg 92
B-2830 Willebroek

Redactieadres

Molenweg 24
B-2830 Willebroek
info@vaertlinck.be
www.vaertlinck.be

ISSN 1782-2785

Koninklijke Bibliotheek van België - Wettelijk depot nr. D/2011/12484/5

Alle rechten voorbehouden. Het overnemen van teksten of beeldmateriaal kan slechts gebeuren mits schriftelijke toelating van de auteur en vermelding van het tijdschrift Vaertlinck Contact, jaargang en nummer. Elke auteur is individueel verantwoordelijk voor de inhoud van zijn of haar artikel.

Voorwoord

2021 is al over de helft. En u heeft het 3de nummer van dit jaar in handen.

Ondertussen draaide de wereld op volle toeren. Kleine en grote catastrofes hebben plaatsgevonden. Net zoals in de voorbije eeuwen als we er de geschiedenisboeken op naslaan... de geschiedenis herhaalt zich telkens weer. We denken aan de massa gedupeerden en wensen hen veel moed.

De deuren van ons documentatiecentrum gaan terug open vanaf september 2021, zoals gebruikelijk de 2de en 4de zaterdag van de maand, met mondkmasker en na afspraak twee dagen vooraf. Slechts twee (2) bezoekers gelijktijdig toegelaten, in veilige omstandigheden.

E-mail: annie.van.dessel@telenet.be

Tel.: 03/886.81.78 of 0474/420.565

Van harte welkom!

De redactie

Inhoud

Filips van Marnix van Sint-Alegonde	02
Covid-19 versus de Rode Loop	04
"Ge zijt er gene van bij ons"	06
Mé nen bon (deel 3)	07
Een landloper uit Blaasveld	12
Bidprentje, herinneringsprentje of santje	21
Een persoonlijk verhaal uit de Grote Oorlog (2)	24
Zomerlied	34
Ere- en steunende leden	35
Advertenties	36

Filips van Marnix van Sint-Aldegonde

De volledige naam van deze grote vriend van Willem van Oranje (1533-1584) luidde Filips van Marnix van Sint-Aldegonde. Filips kwam uit een geslacht van Franse ambtenaren en erfde als derde zoon van Jacques de Marnix (1510-1557) en van Marie de Haméricourt, Vrouwe van Mont de Saint-Aldegonde (1540) de heerlijkheid van Sint-Aldegonde in het Graafschap Henegouwen. Later kwam hij in het bezit van West-Souburg, een heerlijkheid in het graafschap Zeeland. Filips werd geboren te Brussel tussen 7 maart en 20 juli 1540 en overleed in Leiden op 15 december 1598.

Filips studeerde theologie in verschillende universiteitssteden zoals Leuven, Parijs en Genève. In Genève kwam hij in contact met Johannes Calvijn en werd een zeer overtuigd Calvinist(*).

Filips was lid van het Eedverbond der Edelen, dit verbond bracht de tegenstanders van de Spaanse gezagsdragers in de Nederlanden bijeen. Hij voerde strijd met het woord en schreef onder andere de "Byencorff der Heilige Roomsche Kercke" 1569. Dit werk was in feite een felle satire op de rooms-katholieke Kerk. Het boek dat tot het jaar 1761 tenminste 23 keer werd herdrukt, was

toen zeer uitzonderlijk.

Filips van Sint-Aldegonde was voor Antwerpen en voor heel de Nederlanden een belangrijk figuur. Vanaf 1571 was hij in dienst van Willem van Oranje en werd zijn belangrijkste medewerker en werd vooral diplomaat.

Bij de Eerste Vrije Statenvergadering te Dordrecht – dit was de bijeenkomst die de basis vormde voor het ontstaan van de vrije Nederlandse Staat – vertegenwoordigde hij Willem de Zwijger.

Het wapenschild van de Familie Marnix van Sint-Aldegonde.

Als geboren Brusselaar was hij Brabander en Zuid-Nederlander niettegenstaande zijn familie uit het Franse Savoye kwam. Hij werd in het Frans opgevoed maar leerde al snel het Nederlands te beheersen.

Filips werd ook betrokken in de strijd van de Geuzen tegen de Spanjaarden en werd zelfs gevangen genomen in 1573 tijdens de Tachtigjarige Oorlog, na één jaar kwam hij vrij bij de uitwisseling van gevangenen.

Als diplomaat in dienst van de Prins heeft hij de Pacificatie van Gent voorbereid. Daardoor beslisten verschillende gewesten van de Nederlanden om samen te gaan – wat toen de Generale Unie heette.

Het verdrag werd ondertekend te Gent op 5 november 1576. Het versterkte in zekere mate de positie van Willem van Oranje.

Filips werd in 1583 benoemd door Willem de Zwijger als buitenburgemeester van Antwerpen met als opdracht de stad te verdedigen en te behouden voor de Nederlanden. De buitenburgemeester was ook schepen bevoegd voor de veiligheid en de vertegenwoordiging van de stad naar de buitenwereld toe. Hij leidde de gemeenteraad en was hoofd van de politie.

Nadat vele Vlaamse en Brabantse steden in handen waren gevallen van de Spaanse landvoogd en veldheer Alexander Farnese (1545-1592) werd Filips gedwongen om op 17 augustus 1585 in Beveren-Waas de capitulatie van Antwerpen te ondertekenen.

Kasteel Souburg of Slot van Aldegonde (www.zeeuwsarchief.nl)

De rol van Filips was uitgespeeld en hij moest zich terugtrekken naar zijn kasteel bij West-Souburg. Daar begon hij terug te schrijven. De opdracht die hij in 1594 van de Staten van Holland kreeg om de Bijbel te vertalen kan hij niet meer waarmaken en afwerken omdat hij in 1598 overleed.

Filips wordt ook vernoemd als auteur van het Wilhelmus, het Nederlandse volkslied of hij werkelijk de schrijver daarvan is staat echter niet vast.

Bronnen:

(*) JOHANNES CALVIJN: Kerkhervormer uit Picardië (1509-1564); moest in 1533, als aanhanger van de Hervorming, uit Parijs naar Basel vluchten, werd in 1536 leraar in de theologie en predikant te Genève, waar hij hardhandig optrad tegen allen die zijn strenge leer niet volgden.

Het calvinisme is de hervormde leer naar Calvijns stellingen. *Verschueren, Groot Encyclopedisch Woordenboek.*

Wikipedia: Filips van Marnix van Sint-Aldegonde.

René Pattyn

Covid-19 versus de Rode Loop

Dagelijks worden we om de oren geslagen met cijfers, commentaren, aanbevelingen en waarschuwingen over het corona-virus. Gans onze maatschappij heeft het virus overhoop gehaald, onze privacy en persoonlijke vrijheid aangevallen. In elke gemeente vielen er slachtoffers, zelfs dodelijke en bijna dagelijks, aan de gevolgen van dit virus. Iedereen kent wel een slachtoffer in zijn familie of vriendenkring. Zo hard heeft die epidemie, zelfs een pandemie, onder de lokale bevolking huis gehouden dat de overheid gedwongen werd drastische maatregelen af te kondigen waaraan ieder zich goed- of kwaadschiks moest onderwerpen. Dank aan die maatregelen en een moeizame vaccinatiecampagne krijgen we stilaan positieve resultaten en uitzicht op een hopelijk zonnige, normale zomer.

Historisch gezien niet de enige, maar waarschijnlijk de ergste ramp in zijn genre als we wereldwijd naar het groot aantal dodelijke slachtoffers kijken. Onze voorouders hebben ook dergelijke epidemieën moeten trotseren. De Rode loop, genoemd naar een bloederige dysenterie, was er zo een. En ook toen trad de overheid op in een poging die ramp zoveel mogelijk onder controle te houden of te krijgen. Zelfs keizerin Maria Theresia van Oostenrijk, die het toen in onze gewesten voor het zeggen had, bemoeide er zich mee. Het “translaet” van haar tussenkomst geven we hierna letterlijk.

De Keijserinne Douairiere
Ende Coninginne.

Lieve ende wel Beminde, op het Rapport
het gene ons is gedaen geweest van de voorsorgen
die UL: hebben genomen ten opsichte vanden
Rooden loop, doen wij UL: desen tegenwoordigen,
om te seggen, dat wij niet en connen dan approberen
het gene UL: ten dien regarde hebben gedaen, ende
nu UL: ingevalle dese sieckte tot Mechelen soude
konnen toe te nemen, te belasten van te voorsien de ar:
:men de welcke daer van souden connen besmet sijn,
van Doctours ende van de noodige droguen tot hunne
genesinge, en de te sorgen, op dat de Maetregels voorgesc[rev]en
in de consultatie ende inde directien de welke sijn
gedrukt ende publieck gemaect geweest ten verleden
jaere om te stuiten de voortganck deser sieckte,
worden bekent gemaect ende achtervolght door de
gene die het magh aengaen: wij verklaeren UL: daer
en boven, dat indien de selve sieckte sigh soude comen
te veropenbaeren binnen eenigh Dorp onder UL: Re:
:sort, onse jntentie is, dat de nootsaekelijcke kosten
tot de genesinge van de behoefte sieken, worden
geavanceert door de Gemeijnte, op den voet van het ver:
:klaeren het welck wij hebben doen uijtgeven op dit
point den 2 Novemb. 1779. hier mede, Lieve ende wel
Beminde, Godt hebbe UL: in sijne Heijlige bewaernisse,
uijt Brussel den 11. October 1780., gearapheert
NN., nederwaerts stont, door ordonnantie van
haere Maj.^t, onderteeckent P: Maria, op den voet
stont geschreven, aenden Magistraet van Mechelen ://:

Wat komen we hieruit te weten?

Vooreerst dat over de Rode Loop reeds een rapport gestuurd was naar de hogere overheid met alerhande voorzorgen die de “Lieve ende wel Beminde” besturen reeds genomen hadden. De relatie

tussen plaatselijke besturen en de hogere overheid, de Keizerin, leek heel wat beter te zijn dan nu. Ten minste volgens de gebruikte terminologie! Ze was wel tevreden want ze had het niet beter kunnen proberen.

Ook vernemen we dat “dese sieckte” reeds te Mechelen floreerde en dat men bang was voor uitbreiding.

Voor de armen vooral was men bekommerd. Blijkbaar was er toen ook verschil tussen hogere en lagere klasse qua besmetting. Daarom moest ervoor gezorgd worden dat de armen die besmet zouden kunnen zijn, dus uit voorzorg, op een dokter en geneesmiddelen kunnen rekenen. Deze zorgen en hun eventuele genezing moesten de verdere uitbraak van de ziekte tot staan brengen. Alle maatregelen hiervoor waren ter informatie beschikbaar voor de verantwoordelijken want ze waren reeds vorig jaar gedrukt en publiek gemaakt.

Indien de ziekte ook in een dorp onder de bevoegdheid van de magistraat van Mechelen zijn kop zou opsteken, dan moesten de kosten nodig voor genezing van de armen gedragen worden door de gemeente. Hebben we dat nog gehoord!

Deze verordening hierover werd op 2 november 1779 uitgevaardigd maar een jaar later vanuit Brussel op 11 oktober 1780 nog eens speciaal op aandringen van de keizerin onder de aandacht van het plaatselijk bestuur gebracht. Het zal wel nodig geweest zijn.

Laten we met een positieve noot afsluiten en hopen zonder covid-19 op een zonnige zomer!

Wordt het na Covid-19 zoals vroeger... maar dan iets bloter?
uit: De Vlaamsche Patriot 1890-1891 (archief L. Bernaerts)

“Ge zijt er gene van bij ons”

Men kan zich afvragen wat “vreemden” bij ons te zoeken hebben.

In de loop der jaren hebben vreemde families zich komen settelen. Wat zijn dan de attractieve be-
zigheden dat ze hebben en houden achterlaten om hier te komen werken ?

De familie Van Grunderbeeck

De eerste Van Grunderbeeck die in onze streek opdook was Petrus Josephus, geboren rond
1758 in Elewijt en hier in Blaasveld gestorven op 02/07/1799.

Hij trouwde op 03/07/1792 in Blaasveld met Joanna Steemans, geboren in Blaasveld op
08/04/1763 en er overleden op 16/11/1829. Na het overlijden van haar man hertrouwde ze
met Laurentius Goossens.

We kunnen niet terugvinden wat de beroepsbezigheden van Petrus Josephus waren, dus we
houden het er op dat het het vrouwtje was waarom hij in onze streek kwam wonen.

Zoon Guilielmus was heel zijn leven landbouwer, dus het kan best zijn dat hij de doening van zijn
vader heeft voortgezet.

In de 7 jaren dat ze getrouwd waren zijn ze tot 4 nakomelingen gekomen

Monica ° Blaasveld 1793, overleden 28/08/1800

Guilielmus ° Blaasveld 15/08/1794, † Blaasveld 03/03/1879, volgt hierna onder 2.1

Catharina ° Blaasveld 12/06/1796, trouwde met Petrus De Bie

Josephus ° Blaasveld 16/09/1798, †Blaasveld 17/09/1800

2.1 Guilielmus trouwde in Blaasveld op 22/05/1827 met Cornelia Schaerlaeckens, geboortig van
Blaasveld op 06/10/1798 † 18/07/1829.

Uit dit huwelijk werd een dochter Joanna geboren 16/03/1828, die helaas een maand na haar
moeder overleed op 20/08/1829.

Guilielmus hertrouwde met Maria Theresia Van den Broeck, ° Blaasveld 15/05/1802 †
10/01/1888 en ze zorgden voor 7 kinderen, die alle zeven de kindertijd overleefden:

2.1.1. Joannes Baptist ° 31/10/1830 † Vilvoorde 21/10/1865

2.1.2. Joanna Catharina ° 25/11/1832 † 27/04/1860

2.1.3. Maria Theresia ° 09/05/1835 † Tisselt 14/03/1902, was gehuwd met Ludovicus De Maey-
er.

2.1.4. Jacobus Franciscus ° 13/02/1837, huwde met Carolina Van de Vondel.

2.1.5. Gerardus ° 06/02/1840 † 05/11/1901, trouwde met Apolonia Van Moer.

2.1.6. Joannes Franciscus ° 20/01/1842 † 02/05/1863.

2.1.7. Petrus ° 26/07/1844 † 23/08/1912 ongehuwd.

De afstamming werd voortgezet door Jacobus Franciscus en door Gerardus, die allebei in het
landbouwbedrijf actief bleven.

40/45

want aan 't verleden komt geen einde...

HOE
BELGIË
OVERLEEFDE...

3

VAN BEZETTING EN BEVOORRADING

de zwarte

Ravitaillering en zwarte markt zijn de spullen waaromheen het dagelijks leven tijdens de bezetting draait. Op geen enkel ogenblik in de geschiedenis van het land heeft de sluikehandel zo welig getierd als tijdens de jaren 1940-1944. Geen Belg die niet met de zwarte markt geconfronteerd wordt; geen man, vrouw of kind die er aan kan ontsnappen...

SMOKKELEN UIT NOODZAAK...

Het normale rantsoen is ontoereikend om in de meest vitale behoeften te voorzien. Het moet aangevuld worden met levensmiddelen die alleen op de zwarte markt te verkrijgen zijn.

Al wat niet tegen officiële prijzen kan bekomen worden, kan men zich in de sluikehandel aanschaffen. Zelfs koffie, chocolade, wijn likeuren... . De enigste vereiste: men moet ervoor betalen!

VERHOUDING MARKTPRIJS VS ZWARTE MARKT				
	OFFICIËLE	ZWARTE MARKT		
	MARKT	1941	1942	1943
vlees	100	235	368	559
brood(bloem)	100	1154	1730	1885

Voor sommige producten vraagt men astronomische sommen die alleen de rijken kunnen betalen. De gewone man koopt alleen de allernoodzakelijkste levensmiddelen: brood, bloem, aardappelen, boter, vlees... .

PRIJZENTABEL (BELG. FRANK)			
OFFICIËLE		ZWARTE MARKT	
MARKTPRIJS		PRIJS	
apr-40	1942	1942	1944

(mits voorradig)

1 kg aardappelen	0,85	2,45	20	
1 kg boerenboter	26,75	41,5	250	
1 kg melkerijboter	28,6	44,75	>250	
1 kg biefstuk	26	37	(spek:250)	
1 kg koteletten	21	28	(spek:250)	
1 ei	0,6	1,6	8	
herenkostuum	760	1800	4000	6000
1 paar schoenen	150	280	1000	>1200
1 kg pijptabak	35	100	300	50 sigaren:
			500	
1 kg koffie			1200	2000

Zodra het tekort nijpend en de honger voelbaar wordt, trekken dan ook dagelijks duizenden Belgen op smokkeltocht naar het platteland. In drommen verlaten ze de steden en randgemeenten; te voet, per fiets, met de trein, tram, kar of kruitwagens. Nog meer dan de trein is de tram het vervoermiddel van de smokkelaars geworden. Lang voor trein of trams vertrekken

worden ze bestormd door mannen en vrouwen die met pak en zak beladen zijn.

Vrouwen als slanke mannequins vertrokken, keren terug als zwaarlijvige matrones met smokkelwaar onder hun rokken, tegen hun boezem, onder hun corset...

Maar ook Duitsers zijn zeer bedrijvig op de zwarte markt!

...EN UIT WINSTBEJAG!

Het is een folkloristisch grotesk allegaartje van gelegenheidssmokkelaars maar ook van kleine en grote beroepssmokkelaars.

Want naast het amateurisme van die gelegenheidssmokkelaars om den brode, die lang vergeten familie- of vriendschapsbanden met bewoners van landbouwbedrijven weer opnemen met de hoop er het allernoodzakelijkste voor hun gezin te bekomen, is er een nieuw beroep ontstaan: de beroepssmokkelaar die iedere dag op de baan is om waren op te kopen en ze met een forse winstmarge verder te verkopen.

De grote beroepssmokkelaars zijn goed georganiseerd, hun vindingrijkheid om aan eetwaren te geraken om via voortverkoop hopen geld te verdienen en toch uit de greep van de talloze controlediensten te blijven, is quasi onuitputtelijk.

In de belangrijkste stations beschikken ze zelfs over helpers die –wanneer de controleurs er verschijnen-, met een rode lantaarn de trein tegemoet lopen om de machinist tot stoppen te dwingen en smokkelaars de gelegenheid te geven met pak en zak in de omliggende velden te verdwijnen.

**Zij transporteren varkens in
lijkwagens, met of zonder lijk,
in wastobben, in kinder-
wagens, met of zonder baby.**

Hun stoutmoedigheid kent geen grenzen. Ze gebruiken auto's en officiële Duitse vergunningen, ze smokkelen ganse vrachtwagens, goederentreinen en schepen met alle mogelijke producten.

DE VLAG DEKT DE HEBZUCHT

Een indrukwekkend leger van controleurs, rijkswachters, hulpgroepen van de collaborerende organisaties REX en VNV, Feldgendarmen alsook Boerenwacht (*zie bijgaand kaderstukje*) wordt op de been gebracht tegen de groeiende sluikhandel die fantastische afmetingen gaat aannemen. De ene razzia volgt op de andere; stations, straten, wijken worden afgegrensd en men valt binnen in huizen, cafés en restaurants.

Smokkelwaar wordt op de onmogelijkste plaatsen teruggevonden; op zolder, in kelders, in bunkers... . Op de ene plaats wordt een geslacht kalf in het bad bewaard, in een andere woning ligt de vrouw des huizes zogezegd ziek te bed... met een geslacht varken onder de dekens! De zware geldboetes en gevangenisstraffen die de smokkelaars boven het hoofd hangen, schrikken hen alderminst af.

Uit ervaring weten ze dat de rechtbanken hen doorgaans mild behandelen.

En zo dikwijls lopen ze trouwens niet in de val want meestal zijn ze de controleurs toch te sluw af.

Niets of niemand kan de sluikhandel nog stuiten. Het ganse land is door de smokkelwoede aangetast, men deinst voor niets meer terug!

Koeien worden in volle weide geslacht en naar de zwarte markt gevoerd.

Vermits scrupules meer en meer verdwijnen, aarzelen sommige smokkelaars zelfs niet bedorven vlees en beschimmelde waren aan de man te brengen.

Merkwaardig genoeg kunnen sommige smokkelaars bij hun activiteiten rekenen op de steun en bescherming van de bevolking tégen de controleurs en rijkswachters die als handlangers van de bezetter en zijn vrienden bestempeld worden. Sommige smokkelaars zijn er zelfs van overtuigd dat zij de sympathie van hun landgenoten verdienen, dat zij het land een dienst bewijzen door de medeburgers te bevoorraden... .

Geregeld komt het dan ook tot incidenten en gevechten tussen rijkswacht en smokkelaars en worden controleurs mishandeld. Soms verkerven de controlediensten het helemaal bij de bevolking wanneer ze in hun al te grote ijver, beslag leggen op de paar kilo's bloem of het pakje boter van de gewone man die zijn zuurverdiende centen heeft gebruikt om vrouw en kinderen iets meer te gunnen dan het dagelijkse rantsoen.

In andere gevallen kijken de ordediensten dan weer oogluikend toe en worden hun inschikkelijkheid in de kranten aangeklaagd.

THE SKY IS THE LIMIT

Kortom, er is alleszins een hemeltergend contrast tussen de enorme schaarste op de officiële markt en de stroom van de producten die in het zwart circuit kunnen verkregen worden.

Maar waar blijven deze goederen vandaan komen?

- 1) De verkoop van landbouwoverschotten door de boeren aan familie, vrienden, gelegenheds- en beroepsmokkelaars;
- 2) Het binnensmokkelen van goederen uit de buurlanden (vooral Frankrijk, Duitsland...);
- 3) De sluikhandel met Duitse militairen (nota: later geallieerde militairen);
- 4) Eerder verborgen stocks die met mondjesmaat op de zwarte markt gegooid worden;
- 5) Frauderen met producten.

Fraude en smokkelen is een algemeen aanvaard gedragspatroon geworden. Het is de nieuwe moraal en het vervangt het werken en het bidden voor het dagelijks brood. Nochtans wordt de kerk meer bezocht dan in vreedstijd maar velen zullen er toch moeten op rekenen dat God later veel door de vingers zal moeten zien... .

(wordt vervolgd: tussen noodzaak en misdaad...)

-Vrije bewerking naar 'België in de Tweede Wereldoorlog' (Uitg. de nederlandse boekhandel). Met toestemming tot bewerking en publicatie voor Vaertlinck Contact van de huidige Uitgeverij Pelckmans Uitgevers.

Andere geraadpleegde bronnen:

-Hoe België wereldoorlog II overleefde. Dagelijks leven onder de bezetter – Reinaert Uitgaven

-Encyclopedische gegevens

BOERENWACHT

De heer Kreiskommandant liet ons bij rondzendschrijven N° 82, van 17-7-1943,

het volgende weten :

Betreft : Bescherming van den Oogst tegen sabotage.

In den laatsten tijd zijn de velddiefstallen en sabotagedaden op velden en landbouwgebouwen zeer toegenomen. Het verzekeren van de voeding wordt daardoor ernstig in gevaar gebracht. Tot het beschermen van den oogst van den inlandschen landbouw wordt daarom het volgende verordend :

Op grond van § 5 der Verordening tot het beschermen van den binnenlanschen vrede en der bezettingsmacht - verordeningsblad van den Mil. Bev. in België en Noord-Frankrijk, 101, uitgegeven op 28-4-43 --- geef ik opdracht aan alle burgemeesters in het arrondissement , alle van 20 tot 60 jaar oude mannelijke inwoners tot den dienst der boerenwacht op te roepen tot het bewaken van velden en dorpen. Deze verordening blijft van kracht tot het einde van den koren- en peulvruchtencogst.

De uitvoering van den dienst regelt de Burgemeester in samenwerking met den plaatselijken leider der Boerenwacht. De Burgemeester moet in dringende uitzonderingsgevallen op eigen verantwoording vrijstelling van deze verplichting geven. Alle personen die zonder dringende redenen weigeren gevolg te geven aan de opoetsching tot den waakdienst of in dezen dienst nalatig zijn, moeten mij ongenblikkelijk gemeld worden. Het recht tot straffen in deze gevallen blijft mij voorbehouden. Tot het vermijden van twijfel, wijs ik er op, dat wegens deelneming aan de Boerenwacht, zonder een andere werkzaamheid als hoofdbetrekking, er geen vrijstelling van de te werk stelling in Duitschland kan gegeven worden. Daarenboven moeten de heeren Burgemeesters de veldwachters^{en} en politieagenten er op wijzen, dat zij op hun dienstronden bijzonder moeten opletten op sabotagedaden op de velden, en tegen verdachte personen zonder meer van schietwapens gebruik moeten maken, en tot slot al het noodige doen om de daders te vatten. In geval een dader gevat wordt, wordt door de Duitse Dienststellen een overeenkomstige belooning in het vooruitzicht gesteld.

De Kreiskommandant :
Get.: von Maercker
Major.

Wij verzoeken alle mannelijke inwoners van 20 tot 60 jaar zich naar deze onderrichtingen te schikken.

Willebroek, den 20n Juli 1943.

Op bevel:

De Secretaris,
J. SCHUNZELAAR

De Burgemeester,
EEM. DE RIDDER

Op 8 augustus 1941 verscheen in het Belgisch Staatsblad een Besluit dat de burgemeesters de mogelijkheid gaf om mensen verplicht op te voorderen voor de Boerenwacht.

Ze moesten tijdens de oogsttijd 's nachts onbezoldigd en ongewapend (later kregen ze toestemming om zich te bewapenen met een jachtgeweer) wacht lopen terwijl diefstallen, vaak met geweld, hand over hand toenamen.

Vanaf 1943 vernietigt het Verzet bovendien koolzaad omdat het kan dienen voor het vervaardigen van smeerolie door de bezetter().*

Vele Boerenwachters onttrekken zich echter aan hun taak waardoor het optreden van de Boerenwacht ondermijnd wordt.

De boerenwacht

Tijdens de bezetting zijn er door de schaarste veel diefstallen van veldvruchten. Om de oogst en de veestapel te beschermen wordt op 24 juni 1941 door de collaboratiegezinde secretaris-generaal van Binnenlandse Zaken Gerard ROMSEE de Boerenwacht opgericht in de schoot van de Nationale Landbouw- en Voedingscorporatie.

De organisatie heeft het odium van de Nieuwe Orde waardoor de meeste boeren er niet willen bij aansluiten.

In de zomer van 1944 heeft de Boerenwacht nog een weinig effectieve werking.

(*) Naar verluidt onterecht. Het zou wel degelijk gediend hebben om de bevolking van margarine te voorzien

Een landloper uit Blaasveld

Het bewogen leven van Benoit Van der Auwera

Wie aan zijn of haar stamboom werkt, wordt vroeg of laat wel eens geconfronteerd met een hardnekkig 'dood spoor'. Dat overkwam mij 10 jaar geleden, toen ik op zoek was naar informatie over mijn betovergrootvader langs moederszijde. Het viel me op dat er nergens informatie over zijn overlijden te vinden was. Een bezoekje aan een (wijlen) groot tante ontnam me alle hoop: haar grootvader bleek al lang geleden spoorloos verdwenen te zijn, nog voor de eerste wereldoorlog begon. Naar verluidt was hij naar Frankrijk gevlucht omwille van een strafbaar feit? Het gerucht deed de ronde dat hij mogelijk een nieuwe identiteit had gekregen door het vreemdelingenlegioen te vervoegen? Of mogelijk verbleef hij ergens in Marseille? Foto's bestonden er niet van hem. Nee hoor, daar zou ik nooit meer iets over vinden.

Maar geduld loont. In het voorjaar van 2021 valt m'n oog toevallig op een bericht op Facebook dat de ontsluiting van de inlichtingenfiches van duizenden werkloze daklozen van de Koloniën van Weldadigheid aankondigt. Mijn eerste reflex is dan altijd om er de achternamen van mijn (schoon)ouders eens in te voeren. Je weet maar nooit... En inderdaad: de achternaam Van der Auwera komt een aantal keer voor. Mijn oog valt daarbij meteen op een 'Josse Bernard'¹ uit Blaasveld die meermaals wordt vermeld. Dat zou een familielid kunnen zijn? Een vergelijking met de stamboomgegevens brengt meteen uitsluitel: het blijkt inderdaad om m'n betovergootvader te gaan. Hij verbleef dus meermaals als landloper in Merksplas!

23818 Josse Bernard Van der Auwera 17-01-1918 12-11-1918 30-01-1862 Blaasveld

BE-A0511

Bron: Inlichtingenstaten Register **Soort registratie:** Inlichtingenstaten Persoon **(Akte)datum:** 30-01-1862
Plaats: Montignies-sur-Sambre

Inlichtingenstaten - Veroordeling

Josse Bernard Van der Auwera (Kapper)
geboren 30-01-1862 te Blaasveld, wonende te Montignies-sur-Sambre

Diversen:
Persoonsid: 23818
Inschrijvingsnummer: 4076
Datum in: 17-01-1918
Datum uit: 12-11-1918
Reden uit: OVL
Rechtbank: Duitse Overheid
Duur straf: onbepaald
Totaal: g
Burgerlijke stand: Gehuwd
Echtgenote: Van Moer
Echtgenote voornaam: Stephanie
Vader voornaam: Egide(+)
Moeder: De Gang
Moeder voornaam: Jeanne(+)

BRONVERMELDING
BE-A0511. ©Rijksarchief Antwerpen-Beveren, Rijksweldadigheidskolonies Hoogstraten, Wortel en Merksplas: Voor meer inlichtingen over deze persoon e-mail naar Rijksarchief.Antwerpen-Beveren@arch.be, inventarisnummer M36

1 / 4

Bekijk akte
Download scan

> Paginaweergave

Schermafbeelding van het resultaat van de zoekmodule op <https://www.kolonie57.be/zoek-je-voorouders> Dankzij de indexatie van de geboortedatum en het huwelijk kon onmiddellijk en ondubbelzinnig de link worden gelegd.

¹'Bernard' blijkt een transcriptiefout en moet uiteraard 'Benoit' zijn.

Wie was Judocus Benedictus (Josse Benoit) Van der Auwera?

Judocus Benedictus Van der Auwera ziet het levenslicht op 30 januari 1862 te Blaasveld.² Hij is de zoon van Egidius Van der Auwera (herbergier te Blaasveld) en Joanna Maria De Gang. Hij groeit op in een kroostrijk gezin dat 11 kinderen telt. Het gezin Van der Auwera – De Gang had het ongetwijfeld zoals velen niet breed. Bij zijn huwelijk laat Egidius een bewijs van onvermogen voegen omdat hij de kosten van het huwelijk niet kan betalen.

Op 16 september 1883 stapt Judocus Benedictus als 21-jarige in het huwelijksbootje met de 4 jaar oudere Rosalie De Maeyer.³ Hij verhuist meteen naar Ruisbroek, het geboortedorp van Rosalie. Twee jaar later verhuist het echtpaar naar Willebroek, om zich vervolgens na een jaar opnieuw in Blaasveld te vestigen. Tussendoor verblijft hij ook nog even in Breendonk, want daar wordt op 15 maart 1884 hun eerste zoon Joannes Franciscus geboren.⁴ Daarna volgen eerst nog twee zonen: Carolus Franciscus (°4 mei 1886 te Willebroek)⁵ en Egidius (°4 augustus 1887 te Blaasveld)⁶. Hun vierde zoon Amadeus (°19 juli 1890 Blaasveld)⁷ sterft jammerlijk op zeer jonge leeftijd op de tweede kerstdag van zijn geboortjaar 1890. Op 15 oktober 1891 bevalt Rosalie van Robertus Jacobus Sidonia, maar ook hij haalt zijn eerste levensjaar niet.⁸ Robertus overlijdt op 18 september 1892. Op 18 december 1893 schenkt Rosalie het leven aan hun eerste dochter, maar de vreugde is helaas van korte duur: Catharina Virginia overlijdt reeds na 2 dagen. Opvallend is dat Rosalie al op 35-jarige leeftijd overlijdt, amper 6 dagen na haar dochttertje.⁹ Waren er levensbedreigende complicaties opgetreden na de laatste bevalling? Besliste Rosalie om - na de ongetwijfeld zware mentale tegenslag van drie overlijdens op een rij – zelf uit het leven te stappen? Werden ze het slachtoffer van toenmalige cholera pandemie? Dat komen we wellicht nooit te weten.

Judocus Benedictus blijft niet bij de pakken zitten en treedt op 26 juli 1894 te Willebroek als 32-jarige voor de tweede keer in het huwelijk.¹⁰ Het gaat om de 5 jaar oudere Stephania Van Moer, geboren te Heffen op 18 oktober 1857¹¹, die op dat ogenblik in Ruisbroek woont. Op het ogenblik van zijn tweede huwelijk was hij houtzager.

Stephania Van Moer was net weduwe geworden nadat haar man Philippus Olbrechts op 6 juli 1893 om het leven was gekomen te Zàrate, Buenos Aires, Argentinië.¹² Volgens de overlevering 'tijdens werken aan een brug'. Deze uitleg is zeker geloofwaardig: mogelijk werkte Philippus voor de Société Anonyme de Construction et des Ateliers de Willebroeck, een bedrijf te Willebroek dat destijds

² Geboorteakte Judocus Benedictus Van der Auwera, BS geboorteregister Blaasveld, 1862, akte 4, Rijksarchief online.

³ Huwelijksakte Judocus Benedictus Van der Auwera en Rosalia De Maeyer, BS huwelijksregister Ruisbroek, (Puurs), 1883, akte 20, Rijksarchief online.

⁴ Geboorteakte Joannes Franciscus Van der Auwera, BS geboorteregister Breendonk, 1884, beeld 739, akte 20, Rijksarchief online.

⁵ Geboorteakte Carolus Franciscus Van der Auwera, BS geboorteregister Willebroek, 1886, beeld 1337, akte 143, Family-Search.

⁶ Geboorteakte Egidius Van der Auwera, BS geboorteregister Blaasveld, 1887, akte 22, Rijksarchief online.

⁷ Overlijdensakte Amadeus Van der Auwera, BS overlijdensregister Blaasveld, 1890, beeld 1332, akte 47, Rijksarchief online.

⁸ Overlijdensakte Robertus Jacobus Sidonia Van der Auwera, BS overlijdensregister, 1892, akte 31, Archief Vaertlinck.

⁹ Huwelijksakte Judocus Benedictus Van der Auwera en Stephania Van Moer, BS huwelijksregister Willebroek, akte 33, Rijksarchief online.

¹⁰ Ibidem

¹¹ Ibidem

¹² Ibidem

wereldwijd ijzerconstructies maakte. Het bedrijf stond ter plaatse bekend als 'Den IJzeren'. Onder meer de Pont Luis I te Porto (Portugal) is van hun hand. Verder onderzoek moet nog klaarheid brengen over het overlijden van Philippus.

Uit het huwelijk tussen Judocus Benedictus en Stephania komt slechts één kind voort. Op 20 september 1895 komt te Willebroek hun zoon Hendrik Egied Stephanus Van der Auwera ter wereld.¹³ Niet veel later verdwijnt Judocus Benedictus op 36-jarige leeftijd met de noorderzon. Uit zijn dossier te Merksplas (cfr. infra) leren we dat hij Stephania in 1896 heeft verlaten.¹⁴ Het is niet duidelijk waarom hij zijn vrouw, na amper twee jaar huwelijk, verliet. Liep het huwelijk al na 2 jaar op de klippen of gebeurden er feiten waardoor Benoit absoluut moest onderduiken of vluchten?

Hendrik zal later aan zijn kinderen, waaronder mijn grootvader Emiel, vertellen dat hij zijn vader nooit heeft gekend. Hij kan zich uiteraard zelfs geen gezicht herinneren. Judocus Benedictus zal zich overigens nooit meer vertonen in zijn geboortedorp. Alle herinneringen vervagen en de nakomelingen van Hendrik zullen zich meer dan 120 jaar lang afvragen hoe hij eruitzag en vooral: waar hij naartoe is gegaan. Verhalen ontstaan en gaan een eigen leven leiden. Slechts één aanname blijkt achteraf te kloppen: er zouden in Frankrijk nog neven en nichten te vinden zijn, daarover later meer. Uit het eerste huwelijk hebben wellicht de drie zonen Joannes, Carolus en Egidius een leven opgebouwd, of dat is toch de veronderstelling. Het is opvallend dat Hendrik met zijn stiefbroers blijkbaar geen enkel contact had, al weten we dat niet met zekerheid.

Bijschrift foto:

Ingekleurde zwart-wit foto van **Hendrik Van der Auwera**, enige zoon uit het gezin Benoit Van der Auwera – Stefania Van Moer. De foto is genomen door de Duitse bezetter, na zijn gevangennamen op 28 mei 1940 te Diksmuide, de laatste dag van de 18-daagse veldtocht.

Hendrik nam reeds vrijwillig dienst bij het leger op 10 oktober 1914. Hij werd ingedeeld bij het 10de linieregiment en verblijft 4 jaar aan het front. In 1918 wordt hij vermeld in het legerdagorder wegens zijn betrokkenheid en getoonde moed bij een geslaagde actie waarvoor hij het Oorlogskruis met palm en de Militaire Decoratie 2de klasse ontvangt. Hendrik behaalde 6 frontstrepen, 1 kwetsuurstreep en nog diverse andere eretekens. Na de eerste wereldoorlog wordt hij beroepsmilitair. Bij het uitbreken van de tweede wereldoorlog is hij brigadier bij de 1ste Artillerie waar hij instaat voor het onderhoud van een C155L M17 Schneider kanon. Hij verblijft tot februari 1941 in het gevangenenkamp Stalag II-C te Greifswald. Inkleuring: Reinout De Boeck

¹³ Bidprentje Hendrik Van der Auwera, 1964.

¹⁴ Inlichtingendossier Josse Benoit Van der Auwera, BE-A0511, Rijksarchief Antwerpen, inventarisnummer M36 RWK.

Het militair dossier van Hendrik leert ons dat hij de roepnaam 'Benoit' gebruikt om zijn vader te be-
noemen. Dat wordt later bevestigd in een aantal andere documenten.

Ondertussen weten we dat Benoit sinds 1896 een zwerversbestaan kent. Het vervolg van zijn levens-
verhaal reconstrueren we aan de hand van het volledige inlichtingendossier.

Het inlichtingendossier¹⁵

Het verblijf van elke werkloze dakloze, ofte landloper, werd zorgvuldig geregistreerd in een overzicht-
telijke inlichtingenfiche. Hierop staat de voornaamste informatie over de landloper waardoor het een
interessante bron is voor wie op zoek gaat naar sporen van familie die ooit in Wortel of Merksplas
verbleef. In het Rijksarchief Antwerpen wordt het uitgestrekte archief van de Rijksweldadigheidskolo-
nies Wortel en Merksplas bewaard.¹⁶

De gedigitaliseerde inlichtingenfiches op de website van de Koloniën van Weldadigheid vormen een
goed vertrekpunt voor het verdere onderzoek. Dankzij de indexatie van enkele basisgegevens was het
alvast mogelijk om mijn betovergootvader te identificeren. Maar de honger is nog niet gestild en ik ga
op zoek naar het volledig persoonlijk dossier van Benoit.

Ministère de la Justice.
Colonies de Bienfaisance
de l'Etat
de Wortel-Hoogstraeten-Merksplas.

RENSEIGNEMENTS concernant
Jander Auwera, Josse Benoit
Né à *Blaesvelt A* le *20 Janvier 1862*.
Domicile de secours *présumé* *Wachtev.*
Extrait au dossier: *Contigny, Sar. Sambre.*

Numéros d'ordre des intéressements.	de la matri- cule.	Date de l'entrée.	Condamnation				Date de la sortie.	Motif.	
			Motif.	Tribunal.	Date.	Durée de la mise à la disposition du Gouvernement.			
49	1 50001	16 Janvier 1904	v	Bruges	14 Janvier 1904	3/6	23 Aout 04	D.H.	
50	2 51955	24 Aout 1904	v	Bruxelles	25 Aout 1904	2/6	30 Aout 04	D.H.	
	3 51660	23 Janvier 1905	vagab	Conchic	23 Janvier 1905	2 ans et 2 mois	14 Aout 06	D. No.	
	4 50849	14 Novbr 1906	vagab	Willemon	9 Novbr 1906	2 a. 5 m	15 Juillet 08	D. No.	
4	63216	1 ^{er} Octobre 1908	v	Bruxelles	30 Sept. 1908	1/6	10 Novbr 09	D.H.	
	6 75719	2 Juillet 1910	id	id	1 ^{er} Juillet 1910	2 ans	1 ^{er} Juillet 12	Exp. ^{on}	
	7 84347	31 Aout 1912	id	Bracht	31 Aout 1912	3 ans 8 mois	12 Aout 15	licencie	
	8 470	27 Janv 1915	id	Hoogstraeten	27 Janv 1915	2 a. 3 m	27 Avril 17	Exp. ^{on}	
"	4076	17 Janvier 1918	intéressé par ordre de l'autorité allemande				1/6	12 Novembre 1918	

Décidé à Merksplas 36-5 minutes

Me Ima

Inlichtingenfiche van Josse Benoit Van der Auwera, vrij raadpleegbaar op <https://www.kolonie57.be/zoek-je-voorouders>

¹⁵ Inlichtingendossier Josse Benoit Van der Auwera, BE-A0511, Rijksarchief Antwerpen, inventarisnummer M36 RWK.

¹⁶ <https://www.kolonie57.be/zoek-je-voorouders>

Dossiers die meer dan 100 jaar oud zijn, kunnen digitaal (tegen betaling) worden opgevraagd. Ter plaatse het dossier inkijken en fotografieren is ook mogelijk. Met de coronamaatregelen nog van kracht, kies ik voor de betalende oplossing.

Na enkele dagen vind ik in mijn mailbox het uitgebreide dossier, netjes gescand in PDF formaat. En we hebben geluk: er bevindt zich een foto van Benoit in het dossier! Met zijn hoed en sjaal lijkt hij zo uit een stripalbum van Robert en Bertrand, dat andere zwerversduo, te zijn geplukt. Voor het eerst sinds het einde van de 19de eeuw krijgt onze betovergootvader een gezicht. Zijn plotse verdwijning rond 1896 betekent dat de foto die zich in het dossier bevindt wellicht het enige beeld is dat van hem bestaat. Op het ogenblik dat we begin mei 2021 deze foto onder de ogen kregen, beseften we al snel dat het de allereerste keer is sinds 125 jaar dat de familie hem te zien krijgt. Toegegeven: zo'n vondst zorgt voor een moment van extase. Hier doe je het toch voor, niet?

Bijschrift foto:

Benoit Van der Auwera, anno 1918. De foto is genomen door de Duitse bezetter bij zijn laatste gedwongen opname te Merksplas. Enkele maanden later zal hij overlijden. Voor zover we weten is dit de enige foto die van hem bestaat. Zoon Hendrik keerde pas terug van het front vlak na het overlijden van Benoit.

Het inlichtingendossier bevat, naast het chronologisch overzicht van alle opnames in de landloperskolonie, verschillende documenten waarin zijn actuele toestand al dan niet zorgvuldig werd opgetekend. Het hoge aantal opnames, maar vooral de verscheidenheid aan rechtbanken verraden dat hij een echt zwerversbestaan kende, want hij werd gevonnist door de rechtbanken van Brugge, Brussel, Kontich, Tienen, Brecht en Hoogstraten.

1° Nom et prénoms: *Van der Auwera Jozef Benoit*

2° Lieu et date de naissance: *Blaarveld (Anvers) le 30 Janvier 1862*

3° Domicile de secours: *Morbigny sur Sambre (Namur)*

4° Profession exercée } avant l'internement: *Carbur*
par le colon. } dans l'établissement: *Carbur.*

5° Etat-civil. - (Mentionner le nombre d'enfants et leur âge): *Fils de Egidie et de De Gans Jeanne Marie d'ici*
Fils de Jozef van der Auwera. Epoux de Van Meer Sophonia dont il est séparé depuis 12 ans.
4 enfants âgés de 14 à 13 ans.

6° Mémoire prononcée et Tribunal qui a statué: *Laus et l'avis 2 int. fr. rag. par le trib. d. p. de l'enlèvement* Mutations: *Néant*

7° Date de la décision: *9 Novembre 1906*

8° Date de l'internement: *14 d. 1906*

9° Montant de la masse: *fr 55*

10° Argent déposé: *110*

11° En quel lieu le colon. se propose-t-il de fixer sa résidence et quelles sont les personnes chez lesquelles il croit pouvoir se procurer du travail? A-t-il des parents qui peuvent lui venir en aide?
La Suisse. Reprendre son métier de carbur.

12° Consentirait-il, le cas échéant, à confier sa masse au Comité de Patronage? *Néant*

13° Antécédents judiciaires. - (Date, nature et motif des condamnations.) *Néant*

Fragment uit het volledige dossier (anno 1906), dat zo'n 31 pagina's telt.

Zoals eerder al vermeld, weten we dankzij dit dossier dat hij in 1896 zijn vrouw Stephania (toen 40 jaar) en zoon Hendrik (1 jaar) heeft verlaten.

In juli 1897 duikt Josse Benoit, zoals hij zich ondertussen laat noemen, eerst op in het Waalse Montigny-sur-Sambre. Hij zal er in de steenkoolmijnen gaan werken, zonder een vaste woonplaats te hebben. Volgens de gemeente is hij er in elk geval nooit officieel gedomicilieerd geweest. In juni 1902 vinden we hem terug in Laken.

Op 14 januari 1904 verschijnt Benoit Van der Auwera (ondertussen 42 jaar oud) te Brugge voor de eerste maal voor de rechter. Deze oordeelt dat hij een landloper is, omdat hij zonder middelen van bestaan leeft. De rechter stuurt Josse Benoit daarom voor drie maanden naar de Rijksweldadigheidskoloniën van Wortel-Hoogstraten-Merksplas. Op welke van de drie locaties hij terecht kwam, is niet bekend.

Op de griffie van de gevangenis noteert men dat Benoit 1,65m groot was. Hij heeft bruine ogen en zijn haar en snor zijn kastanjebruin. Hij lijdt aan een hernia en heeft een litteken op zijn kin en zijn rechterhand.

Vanaf 16 januari 1904 tot 12 november 1918 verblijft Josse Benoit Van der Auwera negen keer als landloper in de landloperskolonie van Merksplas of Wortel. Regelmatig wordt hij vervroegd vrijgelaten na positief advies van de directeur. Wellicht kreeg hij in de kolonie een bijscholing als kapper want in het – overigens volledig Franstalige - dossier vinden we anno 1906 de vermelding ‘barbier’ als beroep, zowel binnen en buiten de kolonie.

Bij het uitbreken van de Eerste Wereldoorlog in 1914 beslist de gevangenisdirecteur dat alle landlopers, die het wensen, vrij mogen vertrekken. Dat gebeurt net voor de Kempen wordt bezet door de Duitsers. Bij hun vrijlating krijgen de landlopers zelfs nog 5 Bfr mee (dat was het loon van twee dagen werken). Van de ca. 5.000 landlopers zijn er ca. 3.000 die gebruik maken van dit aanbod, wellicht ook Josse Benoit, want hij wordt uitgeschreven op 12 oktober 1914.¹⁷

Opnieuw wordt hij als zwerfende landloper opgepakt. Ditmaal is het de rechter van Hoogstraten die hem op 27 januari 1915 naar Merksplas stuurt. Hij verblijft er tot 27 april 1917. Toen kwam hij wel vrij, maar het was de Duitse bezetter die hem op 17 januari 1918 terug naar Merksplas brengt.

Op 12 november 1918, amper één dag na het officieel einde van de Eerste Wereldoorlog, overlijdt Benoit Van der Auwera te Merksplas, op 56-jarige leeftijd. Hij krijgt een graf op de landlopersbegrafplaats van Merksplas-Kolonie in grafnummer 3876 (volgnummer 484 in het overlijdensregister). Mogelijk stierf hij aan de Spaanse griep, de pandemie die heel wat doden eiste in de landloperskolonies van Merksplas en Wortel.¹⁸

¹⁷ Karel Govaerts, e.a., "Merksplas en de Grote Oorlog", uitgave van Heemkring Marcblas te Merksplas. In dit boek wordt een volledig hoofdstuk gewijd aan de Rijksweldadigheidskolonie tijdens WO1.

¹⁸ ibidem

De Spaanse griep

De Spaanse griep was een pandemie veroorzaakt door een virus. Voor de medische wereld was er toen nog geen inzicht in deze vorm van besmetting. Er was dus ook geen afdoende medicatie. Ten gevolge van de troepenbewegingen tijdens de oorlog werd het virus verspreid over heel de wereld. Er stierven meer mensen aan de Spaanse griep dan aan de oorlog zelf.

De ruimte die in de landloperskolonie van Merksplas vrij kwam, door het vertrek van de ca. 3.000 landlopers in het begin van de oorlog, werd door de Duitse bezetter opgevuld met de gedwongen verhuis van psychiatrische zieken uit grote instellingen in Zuid-België en in Noord-Frankrijk. De combinatie van zieke mensen, die kort bij elkaar, in onhygiënische omstandigheden samen leefden, vormden een ideale bodem voor het agressieve virus. In de jaren 1917 en 1918 stierven er in de landloperskolonie van Merksplas ca 2.000 mensen aan de Spaanse griep. Deze werden allemaal begraven op de landlopersbegraafplaats. In de volksmond noemde men deze dodenakker "het pestkerkhof".¹⁹

Eén van hen was Josse Benoit Van der Auwera.

Resterende graven op de landlopersbegraafplaats te Merksplas Kolonie. Foto: Wouter De Boeck

Het dossier leert ons verder dat Josse Benoit geen relschopper was of diefstallen pleegde. Slechts één keer is er melding gemaakt van een werkweigering tijdens zijn opname. Er zijn ook adviezen van de directie terug te vinden met betrekking tot zijn (vervroegde) vrijlatingen en ook brieven daartoe gericht aan de bevoegde minister, ondertekend maar duidelijk niet zelf geschreven door Benoit.

Het is in elk geval al een fijne troost te weten waar Josse Benoit zijn laatste rustplaats heeft gevonden. De Rijkskolonie is een site die vandaag als waardevol erfgoed wordt bestempeld en meedingt naar de titel van Unesco werelderfgoed.

¹⁹ Ibidem

Enkele elementen uit het inlichtingendossier zullen nog van goudwaarde blijken voor het verdere familieonderzoek:

- de tot voor kort onbekende roepnaam 'Josse' Benoit;
- zijn verblijf te Montigny-sur-Sambre;
- de vermelding in een politieverlag van 'een zoon' te Montigny-sur-Sambre;
- zijn beroep aldaar: mijnwerker en kapper.

Op naar Frankrijk?

Op basis van de ondertussen gevonden puzzelstukjes probeer ik nu de puzzel te vervolledigen.

We haalden eerder al het vermoeden aan dat er nog nakomelingen zouden zijn, en dat deze zich mogelijk in Frankrijk bevinden.

In de Rupelstreek zijn er op het eerste gezicht geen overlijdens terug te vinden van de kinderen van Josse Benoit uit zijn eerste huwelijk. Dat kan er op wijzen dat ze mogelijk uitgeweken zijn naar Walloonië om er in de (steen- of zand)groeves of steenkoolmijnen te gaan werken, zoals vele andere Vlamingen in die periode. Het zou ook de aanwezigheid van Josse Benoit in Montigny-sur-Sambre kunnen verklaren. Mogelijk heeft hij een of meerdere van zijn zonen opgezocht? Het verslag van de politierechter te Brecht bevestigt dit: de politie heeft contact opgenomen met de gemeente Montigny-sur-Sambre, waar men ter plaatse dankzij 'inlichtingen verkregen van één van zijn zonen' te weten is gekomen dat hij er geen vaste woonplaats had. De naam van die zoon wordt jammer genoeg niet vermeld.

Nu ik zijn roepnaam Josse Benoit ken, kan ik ook iets gericht zoeken. En heb ik geluk: de combinatie van 'Josse' en 'Van der Auwera' levert op Geneanet precies 1 resultaat op: een zekere 'Jean Josse Benoit Van der Auwera', geboren op 9 februari 1911 te ... Montigny-sur-Sambre.

Volgens de eigenaar van deze stamboom, is 'Jean Josse Benoit' de zoon van Charles Van der Auwera, geboren te Wijnegem. Dat kan niet anders dan Carolus Franciscus zijn (zie supra), de tweede zoon van Benoit. Wat overigens meteen wordt bevestigd door de vermelde geboortedatum. De geboorteplaats 'Wijnegem' moet natuurlijk Willebroek zijn en is wellicht te wijten aan de slechte leesbaarheid van een document. Het is wellicht de reden waarom de stamboomeigenaar volledig vast zit: als ouders vermeldt hij enkel vraagtekens.

Carolus Franciscus ofte Charles heeft zijn oudste zoon dus als eerbetoon naar zijn vader Josse Benoit vernoemd. Daarnaast valt er nog iets op: de vermelding 'surnom de la famille: Kriekelaar'.

'De krik' of 'van de krikelaar' was inderdaad de bijnaam van de familie Egidius Van der Auwera – Maria De Gang, de ouders van Josse Benoit.

De eigenaar van de stamboom, die amper 150 personen telt en eigenlijk niet erg actief is op Geneanet, is overigens ook een Van der Auwera, een achterkleinzoon van Charles. Al deze Van der Auwera's blijken in het noorden van Frankrijk te wonen. Charles bleek 'arbeider in de zandwinning' te zijn.

Facebook is een uitstekend middel om nog levende nakomelingen te traceren. Ik haal enkele namen van de Franse tak door de zoekfunctie en kom verrassend bij een fanpagina uit.²⁰ Het blijkt het officiële Facebook account te zijn van het gezin Sébastian Van der Auwera, dat niet minder dan 11 kinderen telt. In 2020 namen ze deel aan ‘Les familles nombreuses; la vie en XXL’, een populair televisieprogramma op de Franse zender TF1²¹ waarbij grote gezinnen door de camera worden gevolgd. Sindsdien gaan ze door het leven als ‘bekende Fransen’. Dankzij de fanpagina kan ik onmiddellijk contact leggen met Sébastian. Het is een zeer warm contact: het is de eerste keer dat iemand informatie aanreikt over zijn voorvader. Het tonen van de foto van Josse Benoit zorgt voor de nodige ontroering en we spreken af om verder contact te houden. Er valt immers nog heel wat te onderzoeken.

Van de oudste zoon Joannes Franciscus is er echter nog geen spoor te vinden. De derde zoon Egidius bleek overleden te zijn te Ruisbroek in 1962.

De Koloniën van Weldadigheid²²

Aan het begin van de negentiende eeuw vindt in de Verenigde Nederlanden een grootschalig maatschappelijk experiment plaats. Doel: komaf maken met armoede. De Maatschappij van Weldadigheid koopt vanaf 1818 grote, onontgonnen stukken land op. Daar worden in zeven jaar tijd zeven Koloniën van Weldadigheid opgericht: vijf in de Noordelijke Nederlanden en twee in de Zuidelijke Nederlanden: Wortel en Merksplas.

Het doel is even ambitieus als omstreden. Uit het hele land worden grote aantallen mensen en families in armoede ernaartoe gestuurd: om aan landbouw te doen, school te lopen en discipline aan te leren. Landlopers, bedelaars en ook weeskinderen worden gedwongen opgenomen.

Vandaag is het een erfgoedsite van 600 ha, waar je kan fietsen en wandelen, of een bezoek brengen aan het Gevangenis­museum²³, het Bezoekerscentrum of aan Plantentuin Kleine Boerderij. De gevangenis, het centrum voor illegalen, de ringgracht rond het domein en de landlopersgraven herinneren ons nog aan het verleden.

De ene Judocus Benedictus Van der Auwera is de andere niet...

Toen het Rijksarchief me het dossier van Judocus Benedictus Van der Auwera toestuurde ontstond er even verwarring. Het bleek namelijk om het dossier van een andere persoon te gaan: iemand met dezelfde voor- en achternaam én die ook in 1862 geboren was, maar nog niet in de zoekmodule opgenomen was. Deze man bleek echter geen onbekende voor me, want het is een neef van Benoit. Ook deze Judocus Benedictus bleek enkele jaren opgenomen te zijn geweest in een weldadigheidsinstelling. Een toevallige vondst, altijd mooi meegenomen!

²⁰ <https://www.facebook.com/Famille-Van-Der-Auwera-officiel-104641131415793>

²¹ <https://www.tf1.fr/tf1/les-familles-nombreuses-la-vie-en-xxl>

²² <https://www.kolonienvanweldadigheid.eu/geschiedenis>

²³ <http://www.gevangenis­museum.be>

Slotbeschouwing

De gedigitaliseerde inlichtingenfiches van de Koloniën van Weldadigheid vormen een uitstekend vertrekpunt voor verder onderzoek. Het is raadzaam om de module eens uit te proberen tijdens je zoektocht naar verwanten. Op het einde van de 19de en begin van de 20ste eeuw heerste er veel armoede en was er nauwelijks sociale bescherming. Veel armen waren aangewezen op lokale steun of werden gedwongen tot een zwerversbestaan. De kans is dus reëel dat er ooit een (verre) verwant in een van de Rijkskoloniën verbleef.

Het digitaal ontsluiten van het archief van de Rijkskoloniën van Merksplas en Wortel heeft ervoor gezorgd dat ik plots een stevige knoop in de stamboom kon ontwarren. Dergelijke initiatieven tonen de kracht van digitalisering in het kader van stamboomonderzoek. Het leerde me ook dat je nooit de hoop mag opgeven. Steeds meer documenten worden digitaal ontsloten, waardoor de kans om nieuwe informatie te vinden sterk toeneemt.

Wouter De Boeck, betachterkleinzoon van Benoit Van der Auwera
met een gewaardeerde bijdrage van Karel Govaerts,
secretaris gevangenis­museum Merksplas

Bidprentje, herinneringsprentje of santje

De foto, klederdracht en de naam trokken de aandacht van een jonge kerel.

Hij woont niet meer in Willebroek maar groeide wel op bij ons en hij volgt op de voet zowel het hedendaagse als het verleden van zijn geboorteplaats.

Zijn en onze interesse was gewekt! Wij op zoek in onze persoonlijke en nationale archieven.

Er zijn onder ons immers mensen die dezelfde achternaam dragen... Wie weet betreft het een familielid van u!

De naam Van Roy kwam in 1998 in België nog 3.009 keer voor, in Willebroek nog 38 maal en in Mechelen waren er 94 personen met deze identieke schrijfwijze.

In 2008, 10 jaar later, waren er niet veel verschuivingen. Nog 2.981 in België, 40 mensen in Willebroek en 94 bewoners in Mechelen.

Wie was deze Maria Antonia Van Roy? Dat was de hamvraag.

Hieronder een kleine genealogie.

Maria Antonia werd in Willebroek geboren op 24 januari 1875. Ze overlijdt, 60 jaar oud, om 2 uur 's nachts in Mechelen op 17 maart 1935 en er werd aangifte gedaan de volgende dag op 18 maart om 8u15 bij Jan Jozef Maria Albertina Schaepherders, schepen te Mechelen.

lets minder dan twee maanden na de geboorte van Philippe François (Frans genoemd), huwen Jacques Troch (°28/03/1852) en Elisabeth Govaerts (°13/10/1850) te Mechelen op 8 november 1876 en erkennen ze hun zoontje Frans. (akte nr. 279 BS Mechelen).

Van het gezin Troch-Govaerts vinden we nog enkele kinderen, Franske krijgt nog minstens twee zussen en een jonger broertje:

- Jeanne Antoinette wordt op 4 mei 1878 om 4u 's nachts geboren. In het huis van haar ouders. Moeder Elisabeth is blijkbaar ondertussen verhuisd naar de woning van haar man.

(akte nr. 548 BS Mechelen)

- Marie Thérèse ziet het levenslicht op 10 april 1880 om 8u30 's morgens (akte nr. 523 BS Mechelen), in de woning van de ouders Hanswijckveld 15st. Vader Jacques is op dat moment hulpsmid.

- het vierde kind is terug een zoon en het lijkt erop dat hij een nakomertje is. Lodewijk wordt geboren op 4 juni 1891 om 4u 's morgens. Zijn vaders voornaam is van Jacques naar Jacob veranderd. Vader is bij de geboorte van dit kind smidsgast en het gezin is verhuisd naar de Piere(n)straat nr. 9 in Mechelen. De Piere(n)straat wordt in 1937 de Bautersemstraat.

Op dit moment hebben we onze zoektocht naar kinderen van Troch-Govaerts gestopt.

We keren terug naar de oudst geboren zoon Philip Frans Troch en zijn Willebroekse vrouw Maria Antonia Van Roy – de overledene – bij aanvang van onze genealogie.

De vader van Maria Antonia, zoals we lezen in haar overlijdensakte, was Joannes Leopoldus Van Roy. Hij is in Puurs geboren op 20 oktober 1834 en hij overleed inderdaad in Willebroek op 31 maart 1911, 76 jaar oud. Hij was de zoon van Joannes Baptist Van Roy en Joanna Maria Caluwaerts. De moeder van Maria Antonia was Maria De Bondt, de dochter van Petrus Joannes De Bondt en van Joanna Maria Onzia. Maria De Bondt werd in Walem geboren op 10 augustus 1840 en overleed te Willeboek op 11 december 1917, 77 jaar oud. De ouders van Maria Antonia, huwden burgerlijk te Willebroek op 7 mei 1869 om 5 uur na de middag. (akte nr. 10-1869). De ouders zijn beiden dagloonwerkers. Bij hun huwelijk zijn de ouders van Joannes Leopoldus reeds overleden. Maar de ouders van Maria De Bondt, wonen en werken in Willebroek in de periode dat hun dochter Maria huwt. Maria haar ouders zijn beiden aanwezig bij het huwelijk en zij gaan akkoord met deze verbintenis. Er wordt geen huwelijkscontract opgemaakt.

De getuigen bij het huwelijk Van Roy-De Bondt zijn: Josephus Van Ro(e)y, dagloner, 37 jaar oud en de broer van de bruidegom. Van de volgende getuigen is er niemand bloedverwant:

Joannes Franciscus Huybrechts, schoenmaker, 48 jaar; Philips Henricus Somers, veldwachter, 32 jaar; Josephus Lettani, notarisklerk, 27 jaar. Ze wonen allemaal in Willebroek. Alle aanwezigen tekenen de huwelijksakte uitgenomen de bruid en haar ouders wegens gebrek aan onderwijzing.

Maria Antonia was dagloonster bij haar huwelijk met Frans Troch. Haar ouders waren aanwezig en stemden in met het huwelijk. Hier vernemen we dat ook de ouders dagloners waren, die hun verdere leven tot aan hun dood in Willebroek bleven wonen. Al hun kinderen werden in Willebroek geboren.

Uit de geboorteakte van Maria Antonia, weten we dat haar vader op dat ogenblik dagloner was en ze woonden in Willebroek in de Palingstraat 39. Maria Antonia zag het levenslicht om 6 uur 's morgens. De getuigen waren Joannes Guilelmus Wagemans, onderwijzer en Petrus Julianus Vertongen, koper-slager en beiden inwoners van Willebroek.

De vader tekent de akte, samen met de getuigen.

Palingstraat, de huidige Overwinningsstraat, is een van de oudste straten van Willebroek. Ze bestond al tijdens de 14^e eeuw maar noemde toen en later Bosstraat. Nadien werd het Palingstraat. Ze gaf verbinding met de heirbanen naar Londerzeel en Dendermonde en op deze weg moest in vroeger tijden tol betaald worden.

Uiteindelijk, na Wereldoorlog 1, in 1922, werd de straatnaam veranderd in Overwinningsstraat.

Bron: Geschiedenis van de Willebroekse straatnamen door Karel De Decker, pag. 62

Palingstraat/Overwinningsstraat rond 1920, waar nog herstellingen bezig zijn van de oorlogsschade van WO I. Fotograaf onbekend.

Annie Van Dessel

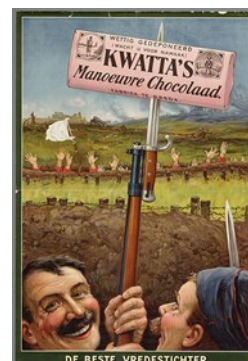
Een persoonlijk verhaal uit de Grote Oorlog ... (deel II)

Op geen enkel ogenblik werd er gesproken van 'Sauve qui peut' (*redden wie zich redden kan*) maar rond 9 uur 's avonds was het Kerkplein leeg. Een poging om een mitrailleur die achtergelaten was op te stellen bleef zonder resultaat. Wat moest er gedaan worden, geen overheid te bespeuren. In een straat uitgevend op het plein werd er geschoten en vluchtende soldaten riepen dat het Duitsers waren.

Ten einde raad besloot de Commandant over de grens in de richting Hulst te trekken. De Hollandse grensposten verscholen zich achter de muren en riepen de Belgische soldaten toe de geweren op de hoop te werpen. Wij brachten de nacht van zaterdag op zondag door aan de voet van een kerk in Hulst in een kruiwagen gezeten. Dan hoorde ik voor de eerste maal een vriendelijk woord van de Commandant die me zegde dat ik kon op zijn schoot zitten om te rusten. Bij het licht worden op zondag morgen verwijderde de Commandant zich en kwam na een half uur terug gekleed in een versleten boeren pak.

Afbeelding van vestingstad Hulst (Ndl) Bron: www.hulstvestingstad.nl

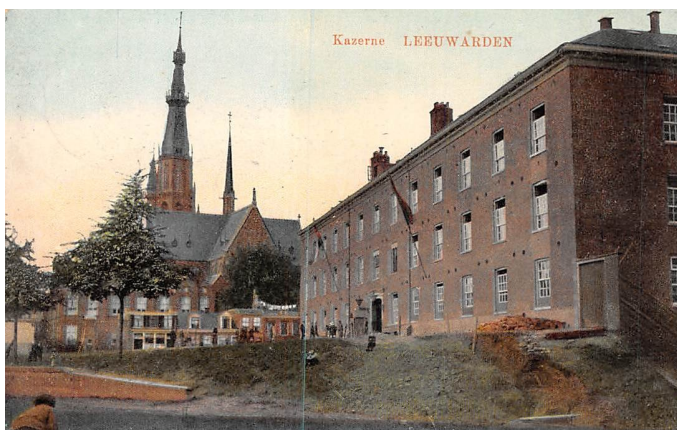
Afbeelding 1ste WO (free Wikipedia)

Ik heb niemand meer om op te vertrouwen – als ik mij als officier overgeef moet ik mijn erewoord geven van niet te ontvluchten – wilt u bij de mannen blijven tot ze op hun plaats zijn, zegde hij. Hij zag wel dat het mij weinig beviel en voegde eraan toe dat het geen bevel was maar wel een dienst om de mannen te helpen. Gij zult later als ieder ondergebracht is wel de gelegenheid vinden om ook te ontvluchten. Merci zegde hij – gaf me de hand en verdween – keerde zich om en riep me toe: wees gerust ik zal me u altijd herinneren en u verdedigen.

De internering begon en diezelfde dag nog werden wij in de Statie van Hulst in wagons geduwd en over Terneuzen verder het binnenland ingestuurd waar tenten werden opgeslagen maar van eten was er geen spraak.

Ja, voor zes centen kon er een stuk Kwatta (*chocolade-zie afbeelding*) gekocht worden. Na 2 dagen marcheerde doorheen het tentenkamp een colonne geïnterneerden waarbij ik de adjudant van Steendorp bemerkte. Ik vroeg hem waar zij naartoe gingen maar hij kende geen bestemming. Ik had niets te verliezen en voegde mij bij hem. Na een reis van 20 uur kwamen wij toe in Leeuwarden (gans 't Noorden) en werden in een Kazerne ondergebracht. De soldaten werden per eenheid genomen in de soldatenkamers – de onderofficieren kregen kamers die normaal bestemd waren voor de Hollandse Onderofficieren. Ik vond er meerdere Onderofficieren van Steendorp. Diezelfde nacht kregen we nog wat te eten. Drie tot vier varkenskoteletten per man. Na een paar dagen zag ik er ook de Chef van 't fort en gezien ik de laatste weken geen soldij meer ontvangen had vroeg ik hem mij die te willen uitbetalen. De Commandant had me toevertrouwd dat de Chef het geld van de batterij op zich had. De Chef beweerde dat hij geen geld had en als ik hem deed opmerken dat het achterhouden van mijn soldij gelijk stond met diefstal begaf hij zich naar de burelen van de Hollandse bevelhebber. Deze deed me op zijn bureel komen en vroeg mij om uitleg.

Hij was uiterst vriendelijk met mij en gaf toe dat de Chef het recht niet had het geld voor zich te houden. Hij vroeg dan per telefoon aan de Wacht een Korporaal en twee manschappen. Ik was op dit ogenblik zeker dat de Chef er niet goed voorstond en gij zult begrijpen hoe ik verwonderd was de Commandant het bevel te horen geven mij in de Provoostkamer (*gevangeniskamer voor officieren*) te zetten. Een cel van 1 meter breed – ruim 3 meters hoog en wel 6 meters diep. Aan de muren aan 2 kettingen een plank! Volledige duisternis dag en nacht. 's Morgens werden de zware grendels van de deur opengemaakt en een Hollandse officier verwonderde zich op mijn mouwen de gouden galon van Onderofficier te zien. Dit is niet bestemd voor Onderofficieren maar wel voor de slechte soldaten. Volg mij en ik werd opgesloten in een grote zaal met arduinen tafels waarop de soldaten hun was deden – ik kreeg een ijzeren bed en een grote kan water. Na twee dagen mocht ik terug naar de kamer. Ik zou verder beroofd blijven van ieder voordeel en streng bewaakt worden.

Kazerne Leeuwarden (© house-of-cards.nl)

In de wintermaanden kwam er in de Kantien een gemend dubbel kwartet een muziekavond geven. Na dit feestje bleven wij gezellig met die artiesten praten en die beloofden om aan de bevelhebber van de Kazerne toelating te vragen onder geleide de Kazerne te verlaten.

De directrice van het gezelschap 'Trijntje Huisdijk' hield zich meer afzijdig.

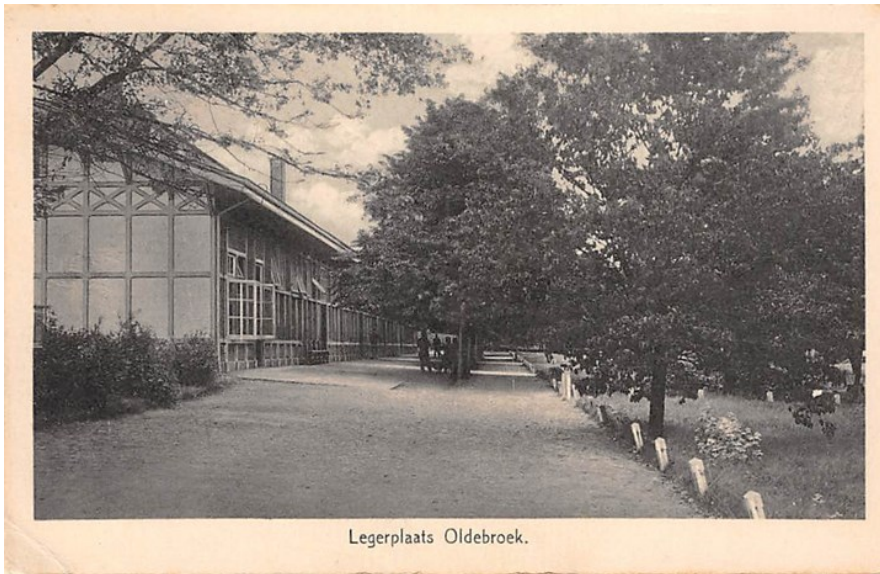
De andere leden van het gezelschap nodigden ons uit een avond in de stad met hen door te brengen. Toelating werd bekomen maar voor mij was het 'neen'. De directrice van het Kwartet kwam persoonlijk naar de kazerne om mij uit te nodigen. Haar broeder was Officier en die zou mij afhalen en terugbrengen wat de overheid dan wel toestond. Gezellige avond – lekker etentje – maar de ouders van de juffer waren sterk Duitsgezind. De uitnodiging zou zich iedere week herhalen – ik had aan die brave mensen gezegd dat het voor mij een plicht was te trachten om leger terug te vervoegen, hetgeen ze mij ten zeerste trachtten af te raden.

Belgen zijn nu gekend als mannen die het zich zo aangenaam mogelijk willen maken. Er waren enkele militaire beroepsmuzikanten onder de geïnterneerden: door een oproep in de dagbladen kwamen zij er toe verschillende instrumenten in bruikleen te krijgen en na enkele repetities was de zaak in orde. Ik herinner mij dat op 17-2-1915 een opstand uitbrak in een ander kamp, Harderwijk, waar een tiental geïnterneerden werden doodgeschoten, dezelfde week nog vernamen wij in Leeuwarden hetgeen er voorgevallen was en ook hier kwam er beweging. Een trompet blies rassemblement (*verzamelen*) en de muzikanten kwamen op de binnenkoer met hun instrumenten, bliezen "Sambre et Meuse" (op zijn best) en alles wees er op dat er wat zou kunnen gebeuren. Gelukkig verliep alles nogal kalm. Een delegatie werd ontvangen door de Kolonel en toelating kwam er om de geïnterneerden – met de muziek op kop – wandelingen te laten maken doorheen de stad. Dat die uitstappen leven in de stad brachten hoeft niet gezegd te worden. Een colonne (1.200 man) geflankeerd door Hollandse soldaten, gevolgd door de Hollandse schooljeugd – vrouwen en kinderen. De Belgen hadden direct begrepen dat er mogelijkheid bestond – gedurende die uitstappen te vluchten. Het was maar een kwestie van burgerkledij te vinden. De Hollandse soldaten die zo een militair – in burger – in de rangen opmerkten vonden niet beter dan ze zo maar uit de rang te duwen. Na één van die uitstappen waren er ook meerdere vluchtelingen. Op 't avondappel diende een Onderofficier van iedere batterij een verslag uit te brengen aan een Belgisch Adjudant die op zijn beurt het verslag overmaakte aan de Hollandse officier van wacht.

Ik had het avondappel gemaakt (zonder in de kamers geweest te zijn). Ik wist wel dat er meerdere afwezigen waren maar het was niet aan mij om ze aan te geven. De Adjudant deed mij opmerken dat het gemakkelijk was 'iedereen aanwezig' te brengen en vroeg mij een juist verslag te geven. Ik hield woord en herhaalde 'iedereen aanwezig'.

De Hollandse officier ging met mij naar de kamer en vroeg om uitleg. Ik wist dat er enkelen terug opgepakt waren en steunde mij daarop met te zeggen dat die voorzeker (?) in de bak zaten. Resultaat 15 dagen straf die gelukkig door de Kolonel als voorwaardelijk aanzien werden.

Begin 1915 werden wij verplaatst naar Oldenbroek – een artillerie kamp – waar de stallingen omgetoerd werden in slaapkamers. In de maand februari kreeg het kamp bezoek van een Belgisch Generaal (Dossin) die de geïnterneerden zegde dat zij volledig hunne plicht gedaan hadden maar dat de militaire overheid op hen rekende voor eventuele gebeurtenissen. (Rekenden zij misschien dat de oorlog zich zou uitbreiden tot Holland?)

Legerplaats Oldebroek.

Het artilleriekamp Oldebroek (Ndl.) waar in 1915 Belgische soldaten geïnterneerd werden. De paardenstallen werden omgebouwd tot slaapkamers.

Ik verveelde mij ten zeerste en het werd hoogtijd om aan mijne ontvluchting te denken. Een matroos van het Schoolschip zou mij helpen aan burgerkledij. Hij was ordonnans van een Belgisch Officier – die buiten het kamp verbleef en zou mij met hem meenemen om buiten het kamp te gaan. Alles liep gesmeerd en op 2 maart 1915 verlieten wij samen het kamp. Hij kende de omtrek en zegde mij: naar links gaat ge naar Nunspeet – maar rechts naar Zwolle. Ik koos de laatste richting. In de namiddag arriveerde ik te Zwolle waar de statie bewaakt werd door een peloton Hollandse soldaten. Een dezer soldaten kwam bij mij en vroeg mij of ik soms vluchteling was. Het verhaal dat ik hem voorschotelde deed het gans peloton rondom mij scharen. Ik was namelijk uit Aarschot waar mijn ouders waren vermoord door de Duitsers. Een zusje was ontvlucht en kon zich in een Hollands vluchtelingenkamp bevinden – daar was ik geweest maar had haar niet gevonden. Er bleef mij nu dus niets over dan te trachten terug naar Aarschot te gaan en mijn grootouders op te zoeken.

De moordpartij in Aarschot was in Holland goed gekend en de Officier ging persoonlijk inlichtingen halen over uur van vertrek der treinen. De trein ging om 11.45 richting Arnhem - Nijmegen en zou na tweemaal overstappen om 8 uur 's avonds in Bergen-op-Zoom aankomen en daar moest ik niet zijn, ik wilde naar Breda waar familie woonde die mij al eens een pakket en 50 gulden toestuurden.

In Bergen-op-Zoom dan nog maar eens overgestapt naar Breda en daar op zoek naar de gekende adres. Ik had het geluk een Hollandse soldaat te treffen die huiswaarts keerde en langs de Ginnekenstraat moest passeren. De oude moeder was alleen thuis – haar man en dochter zouden later komen en die zouden wel zorgen voor wat eten en slapen. Zij vond in ieder geval dat ik dwaas was dat ik terug naar het leger wilde gaan. Het was reeds middernacht als die twee arriveerden en voor het eten zorgden. De dochter was in briefwisseling met mijn oudste broeder en zou mij 's anderendaags naar het Belgisch consulaat brengen. De Consul was heel vriendelijk maar toch wantrouwend, ondervroeg me over de streek van mijn geboorte en in 't bijzonder over het naburige Herentals. Ik kreeg te horen dat ik onder de naam van Van Aerschot Jan zou verder kunnen reizen.

Diezelfde avond werd mijn passeport nagezien door een Hollandse Commissaris die de vriendelijke naam droeg: Toovenaar ... Ik moest getuigen dat ik geen militair was of het zou willen worden. Ik zegde hem dat indien ik militair moest worden ik geen passeport moest hebben aangezien ik reeds te veel miserie gezien had in mijn familie in Aarschot. Passeport werd 's anderendaags getekend door Frans en Engels Consulaat als niet geldig voor de zones van het leger. Ik vertrok naar Rotterdam waar de Belgische Consul mij een bon gaf voor logies en eten in het Leger des Heils.

Oorspronkelijk logo van het Leger des Heils

Het Leger des Heils is een evangelisch kerkgenootschap, dat op 2 juli 1865 onder de naam East London Revival Society door William Booth in Londen werd opgericht en zich sinds die tijd verspreid heeft over honderdachtentwintig landen. (Wikipedia)

Iedere dag zou ik mij op het Consulaat aanbieden en kreeg buiten de bon iedere dag een Gulden. Het was de tijd van de onderzeeërs der Duitsers en weinige boten legden aan in de haven. Na 4 weken eindelijk een vrachtschip 'Baron Rayem', die slachtpaarden had vervoerd en die geladen met vluchtelingen zou weerkeren naar Engeland. Vertrek om middernacht en ieder kreeg een bussel stro om de vloeren in de ruimten te dekken die vol paardenvijgen lag (malse en harde). Bij daglicht werden wij geëscorteerd door Engelse vaartuigen. Dezelfde avond komen wij in de omgeving van de Engelse kust maar moesten in zee blijven. 's Anderendaags terug in de vaart en 's avonds kwamen wij terecht in Folkstone (*Engl.*). Van de boot af en loopbrug op recht in de trein waar eten en drinken toegedeeld. Na de nacht te hebben doorgebracht op de buiten van een school werd in een grote zaal de ondervraging gedaan en werden wij direct doorgezonden naar een boot voor Calais.

Calais had een nieuw stadhuis (mairie) dat verre van afgewerkt was. De vloeren met vuil stro bedekt en de vlooiën en luizen speelden er de eerste viool. Gewezen militairen dienden zich te scharen achter een bord met de nummer van hunne Divisie. Ik was van de vesting Antwerpen en had vrije keus. Ik koos de 2^e Divisie (regimenten van Antwerpen). Ik had me zeker vergist want aangekomen in de Depôt zag ik dat ik beland was in de 6^e Divisie van Brussel. Als wachtmeester werd ik niet erkend – iedereen kon dat beweren – en het was wel 3 weken later dat ik kon aangenomen worden als onderofficier.

Mijn eerste schrijven richtte ik naar het Ministerie van Oorlog om mijn Commandant van Steendorp terug te vinden. Ik kreeg vrij rap de adres van die officier die zich gereedmaakte om met een groep auto-camions naar Rusland te vertrekken. Hij drukte zijn tevredenheid uit dat ik aangekomen was maar het was onmogelijk bij hen terug in dienst te komen omdat de kaders volzet waren met 'fils à papa' die het avontuur wilden meemaken. Ik zou later (na de oorlog) de Commandant terug vinden in de statie van Mechelen als zwaar gekwetste majoor. Ik herkende hem niet meer.

Hij nam dezelfde trein als ik – over Willebroek – naar Temse. Hij sprak mij over zijn belevenissen in Rusland en vroeg mij waar ik was geweest. Ik vertelde hem wat ik had meegemaakt als jong onderofficier in Steendorp en verder en op zeker ogenblik omhelsde hij mij met tranen in het resterende goed oog en vroeg mij hem te verontschuldigen om mij destijds als 'jeune fille' (*jong meisje*) te hebben behandeld. Hij vroeg me hem te willen bezoeken in het kasteeltje dat zich achter de statie van Temse bevond. Hij is vroegtijdig overleden in Rixensart en ik had nooit de gelegenheid hem een attest te vragen over mijn internering.

De kwestie van de internering in Holland die ik van zeer nabij had gevolgd gaf me de gelegenheid op de vergaderingen in Mechelen en Antwerpen de waarheid over de zaak te zeggen. De schuld van de miskennis van de geïnterneerden lag grotendeels aan de officieren die steeds beweerd hadden dat de soldaten op de vlucht waren gegaan. Deels de waarheid maar diegenen die bij de officieren waren gebleven hadden enkel en alleen de orders van die officieren nageleefd.

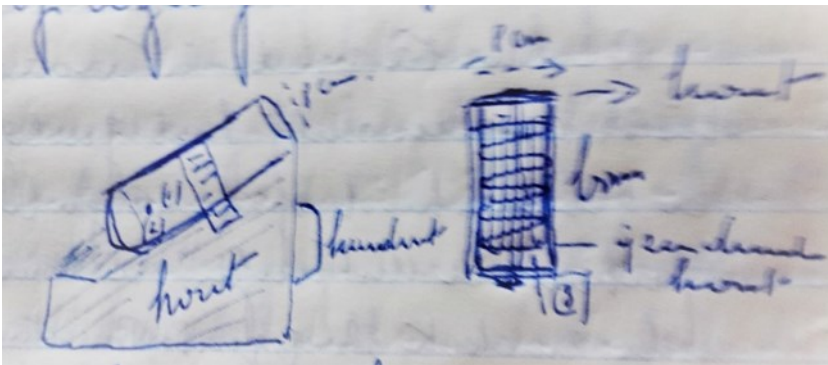
Op 19 mei 1915 werd een groep gevormd van 6 onderofficieren en 20 soldaten om naar het front te vertrekken. Ik was erbij.

Wij arriveerden op de frontlinie en werden geïnstalleerd in een gehucht 'Fintele' bij Pollinckhove. (nu Lo-Reninge).

Gehucht Fintele, Lo-Reninge, aan de IJzer

Een oude adjudant ontving ons en toonde ons de 'canons' die we zouden te bedienen hebben en waarmee we dezelfde avond in lijn zouden gaan. Het was iets heel primitief, leek wel op eigen fabriicaat.

Tekening door Fons Verlinden van het primitieve kanon

Er werd een handvol zwart poeder in de buis gegoten (1) (2), een wiek doorgestoken in het poeder de bom met 3 cartouchen dynamiet met wiek van onder die terechtkwam in het poeder (3). De wiek in (2) werd ontstoken met een solfertje (*lucifer*) deed het poeder branden en wierp de bom een 100-tal meter ver – de wiek (3) weer aangestoken dan verbranding van het poeder en zou dan de dynamite doen ontploffen. Om te regelen – ver of minder ver – volstond het om meer of minder poeder in de buis te gieten. Een isolering was voorzien om te beletten dat de poeder bij ontbranding direct het vuur aan de bom zou voortzetten. Maar die isolering ontbrak en de adjudant meende dat het voldoende was om wat slijk rond de wiek (3) en het lichaam van de bom te doen. Wij bevonden ons tussen de brug van Steenstrate en de Passeur*.

[* *Maison du Passeur* - Deze naam gaven de Franse soldaten aan de toenmalige herberg 'Het Witte Huis' op de linkeroever van de nabijgelegen Ieperlee. Daar woonde de veerman die passagiers voor 2 cent naar de overzijde bracht. Tijdens WO I werd er een brug gelegd en was er hier een Franse, later Belgische voorpost. Om die voorpost en nabijgelegen brug werd er hard gevochten in april 1915.

Bron: <http://www.groteroutepaden.be>]

Het eerste schot werd in gereedheid gebracht en de adjudant jubelde reeds bij de gedachte dat de Duitsers aan de overkant van de gekanaliseerde Ieperlee de verassing van hun leven zouden kennen. Tot op dit ogenblik waren er nog geen bommenwerpers in werking (niet bij ons of bij de Duitsers). Ik deed hem opmerken dat het spijtig was dat de isolering ontbrak maar (*hij*) riposteerde met te zeggen: maak de wiek dan wat langer en dan kunt ge u wat verwijderen. Hij stak de lont aan en knielde neer, ik bleef overeind achter hem. Hetgeen ik vreesde gebeurde: de bom ontplofte in de buis met een lawaai van alle duivels. Beide werden we tegen de grond geslagen en ik had bemerkt dat de adjudant zijn schedel gekloven was – ik was vol bloed en slijk.

Toegesnelde infirmiers (*verplegers*) plaatsten mij op een brancard en laten de gekwetste adjudant liggen. Ik vroeg dan direct dat zij zich zouden bezighouden met de zwaargewonde die ze dan aanstonds naar de hulppost brachten.

De slag van Steenstrate met de gaz was juist ten einde en de Grenadiers en Carabiniers hadden ver-

sterking in de lijn van de Infanterie van de 1ste Divisie. Het was een Majoor van het 24ste Linie die aanstonds wilde op de hoogte gebracht van het gebeuren.

De Belgische Houwitser 149 mm Lang M1909

Bij het uitbreken van de eerste wereldoorlog beschikte België over 12 stuks veldhouwitsers 149 mm, geproduceerd in 1911 door Krupp - Fonderie Royal des Canons (Cockerill Sambre). Dit waren zeer goede kanonnen die in de Antwerpse fortificatie werden gebruikt voor bescherming van de Schelde. Zij werden echter in 1914 samen met hun volledige munitievoorraad opgeladen op karren (amper 1.000 granaten) naar het front aan de IJzer verhuisd. Vermoedelijk bedoelde Fons Verlinden dit type kanon. Bron: www.bunkergordel.be

Ik werd tot bij hem gebracht en vertelde hem hoe alles verlopen was. Hij gaf me een kwartier – en geen seconde meer! – tijd om met die ‘smeerlapperij’ op te kramen. We waren gekomen met 12 van die stukken en er bleven er nog 11 over. Na 10 minuten was alles opgeruimd en moesten (we) de loopgraven ontruimen. Terug naar het kantonnement in Fintele en ’s morgens moest er iemand van ons dan naar het Hoofd Kwartier van de Divisie verwittigen. De jongste (ik) werd met die ondankbare opdracht opgestuurd. Op het hoofdkwartier werd ik voor de generaal gebracht die reeds ingelicht was door de Majoor van de loopgraven. Hij zou een officier zenden naar het kantonnement om verdere onderrichtingen te geven.

Hij vroeg aan ieder van de 6 onderofficieren of zij de adjudant wilden vervangen. Geen enkele van de 5 eerste ondervraagden dierf het aannemen – op mijn beurt antwoordde ik “tot uw dienst”. Hij vroeg mijn naam en wees er op dat vanaf dit ogenblik ieder gehoorzaamheid verschuldigd was aan mij. Ik was toen 19 ½ jaar en werd dus aangesteld als peloton overste. Dagelijks begaf ik mij naar het Hoofdkwartier om onderrichtingen. In afwachting zouden wij werken uitvoeren achter de eerste linies. Na een week kwam de cyclist mij verwittigen dat ik direct diende op het hoofdkwartier te komen; onderweg wist hij mij te vertellen dat er nieuwe canons voor ons waren toegekomen, hij had ze wel niet gezien maar de projectielen waren toch van het caliber 150 mm – 60 cm hoog en andere waren wel 1 meter hoog – zij droegen vleugels wist hij te vertellen en onder de vleugels een staart van ongeveer 6 cm dik en 20 cm lang.

Ter plaatse gekomen zag ik dat de cyclist ongeveer goed gezien had.

De Lt. Raynez gaf me de uitleg en bij het zien van de canons waren het Franse bommenwerpers.

De bommenwerpers waren de Franse Crapouillots van 58 mm, ook met wiek in de gesloten blok – een pakje gereed gemaakt bladenpoeder (?) – daarop een rondelle in zwaar karton – aan te stampen met een ‘refouloir’ (stamper) – daarop de staart van de bom in canon plaatsen – fusée op de kop van de bom – een stekje (lucifer) en de zaak was klaar.

Het zag er in ieder geval beter uit als de vorige.

Dezelfde avond terug naar de loopgraven – de Luitenant wist me te vertellen dat de Generaal persoonlijk orders gegeven had aan de Genie om voor ons eenabri (schuilplaats) te maken in de dijk van de IJperlee. Inderdaad het was een schuilplaats en geleeek op een grote kist (waarin ten dage de au-

to's worden in vervoerd) die er in zijn geheel was geplaatst – bedekt met 'carton bitumé' (*dakleer*), een deur (= gat) in de voorkant. Onze mannen moesten maar zorgen van deze abri wat te versterken door er zakjes grond rond te leggen en boven gazon en grond op te werpen. Niet sterk in ieder geval maar beschut van regen en wind. De Majoor van de Grenadiers wist van ons aankomst en deed me in zijn abri 'Porte de combat' komen.

De Majoor: 'vijf bommen schieten op de ruïnes van een hoeve aan de overkant'. De Majoor: 'en als ik zeg vijf bommen moeten het er vijf zijn die ontploffen, want ik meen te weten dat er wel eens 'ratés' (*missers, bommen die niet ontploften*) bij zijn'. Wij hadden geluk de vijf bommen ontploften met een lawaai van alle duivels maar het antwoord van de vijand bleef niet uit: een salvo van 4 obussen achter ons. Wij zouden enkel schieten op bevel van de Majoor in de loopgraven.

Duitse obus uit WO I, gevuld met mosterdgas of yperiet. Gevonden bij het ploegen in maart 2014, te Passendale. Het terrein werd voor het eerst na WO I omgeploegd en men vond ongeveer 200 intacte obussen. (Bron: Het Laatste Nieuws)

Later is dat veranderd en de peloton overste schoot op eigen initiatief, maar diende vooraf toch de Majoor te verwittigen.

Waarom bommenwerpers en wat is een bommenwerper?

Een bommenwerper is een klein mortier die een tamelijk grote bom afwerpt op geringe afstand. De lijnen waren langs beide kanten nu de IJzer (onze 3de stroom die niet erg breed is) of langs de gekanaliseerde IJperlee die nog smaller is. Door de geringe afstand tussen beide lijnen is het onmogelijk de grote of kleine kanonnen te gebruiken. Er is daar altijd gevaar van in eigen linie te schieten. Door de afstand te regelen was de 58 regelbaar maar het was gevaarlijk een hoek van 80 graden te overschrijden. Hoe groter de hoek van canon is hoe kleiner de afstand. Het was dus niet mogelijk de vijand te treffen die in de lijnen recht voor ons lagen er werd dus zijdelings ('enfilade' werd er gezegd) geschoten. Met een hoek van 45 graden vloog de gewone bom toch wel 90 à 100 meter ver. De zware bommen vlogen niet zo ver. In 1915 (mei - juni) beschikte de vijand nog niet over bommenwerpers maar het duurde niet lang of zij ook hadden er. Maar zij waren toch in de minderheid want de bommen die zij afschoten waren bij nacht zichtbaar door de wijk die brandde terwijl bij ons de ontploffing gebeurde bij het aanraken van de grond (fusees of de kop).

Wij bleven nog enige weken in de secteur Steenstraete – Passeur, zelfs nog als onze divisie op rust ging, bleven wij ter plaatse maar kwam er een peloton Artilleristen zich bij ons voegen om op de hoogte te komen van die bommenwerpers.

Er waren er toen nog niet te veel en ons materiaal moest verder dienen voor de nieuw gekomenen. Eindelijk zouden wij ook in rust gaan naar De Panne. De rust van de Divisie was bijna ten einde en voor ons bleef er slechts een week over alvorens terug naar de loopgraven te trekken in Diksmuide waar wij het materiaal overnamen van de 5de Divisie.

De dag dat wij terug zouden vertrekken gingen onze soldaten in opstand. Zij beweerden artillerist te zijn en geen infanterist. Wat bleef er nu te doen, wij hingen rechtstreeks af van het hoofdkwartier en dan maar de Luitenant Raynez verwittigen.

Deze officier vroeg de hulp in van de Gendarmerie die te paard direct ter plaatse was en tamelijk brutaal optraden. Zij wilden ieder in de rang plaatsen en wegleiden – zelfs de onderofficieren en de goed gewilligen. Maar de Lt. Raynez kwam op 't gepast moment en weigerde in te gaan op de bevelen van de Gendarmerie.

17 Soldaten (van de 20) en 6 officieren getalsterkte, zegden niet te weigeren naar 't front te gaan als

kanonnier (hun oorspronkelijk regiment), maar niet meer als infanterist in de loopgraven. Het waren uitsluitend Walen die weggeleid werden en opgesloten in de kelder van een villa in De Panne. Ik vergezelde de Luitenant en ook de Generaal kwam ter plaatse. Hij vroeg me of die weigering niet te voorzien was en wie de lieden waren van den opstand. Ik zei de waarheid met te verklaren dat niets liet vermoeden van wat er nu gebeurde.

De Generaal vroeg hen onvoorwaardelijk terug te komen op hunnen beslissing en dat er dan geen sancties zouden genomen worden.

Geen antwoord en bij het heengaan uit de kelder zei de Generaal tegen de Commandant van de Gendarmerie: wij zullen er een paar tegen de muur zetten (om gefusilleerd te worden) en dan zullen de anderen wel tot betere gevoelens komen. De grendels werden op de kelderdeur ingeschoven als een der manschappen mij riep aan de Generaal te willen zeggen dat zij wilden terug gaan naar de loopgraven. De Generaal was akkoord en twee uren later stapten we in 't trammeken te Adinkerke om over Veurne naar Fortem te reizen waarrond de kantonnementen van de Secteur Diksmuide gelegen waren.

De statie van Fortem (gewone tramstilstand) was vol soldaten – aflossers die opkwamen en afgelosten die op rust gingen.

Deze mannen beschikten over geen rugzak. Zij pakten dan gans hun hebben in een deken, staken er hun geweer door en droegen de last zo over de schouder.

Een majoor van de Grenadiers kreeg die wanorde in 't oog en riep luidkeels 'Wat is dat voor een benede bedelaren'. Waarop een jong officier die we nooit gezien of gehoord hadden zachtjes antwoordde: verschoning mijn Majoor dit zijn mijn bombardiers ... Die jonge Luitenant was één van de 4 gebroeders Rolin die in augustus 1914 samen dienstnamen.

Luitenant Rolin vroeg wie Verlinden was en bij mijn aanmelding mij zegde: verdeel de manschappen in twee groepen, de eerste groep gaat vanavond al in lijn – 3 onderofficieren per groep. De mannen moeten zorgen voor eten voor 4 dagen. Ze zullen buiten ... (*onleesbaar*) zijn en dus zelf voor eten zorgen.

Wij kregen een heel klein huisje met schuurken aangewezen als kantonnement genoeg voor een 15

mannen. Schuurken vol vers stro maar in de zijwand was een gemak (W.C.). Wij zouden ontdekken dat het gemak niet reukloos was en dat ze iedere morgen heel vroeg de pispotten kwamen uitgieten en ieder op beurt de ganse familie kwam afzetten. Het duurde niet lang of er was ruzie in de barak.

Diksmuide was een der slechtste secteurs en de bommenwerpers hadden er werk genoeg. De eerste avond dat we in lijn kwamen hadden we onze eerste gesneuvelde en het toeval wilde dat het juist de leider was van de weigering.

W.O. I – het verwoeste station van Diksmuide (archief Sjef Dirks)

Aan het begin van de oorlog werd de stad Diksmuide in de as gelegd tijdens de Slag aan de IJzer. De Belgen streden naast de Fransen tegen de Duitsers die de zee wilden bereiken.

De Duitsers beschikten hier ook over zware bommenwerpers en dagelijks waren er bommengevechten die ons zware verliezen toebrachten. Bommen ziet ge bij dag vliegen en kunnen wel eens vermeden worden maar terwijl gij bezig zijt te schieten wordt ge wel eens verrast. Ik bespikte aan ieder stuk over 2 man de ene was een Brusselaar (Anderlecht) een supporter van Thys (*zie Philippe Thys, VaertlinckContact, jrg. 14 nr. 2, pag. 12*) de Ronde van Frankrijk winnaar – de andere was een dokwerker uit Gent. Flupken de Brusselaar had ik opdracht gegeven de bommen te volgen en me vast te houden aan mijn ceintuur de andere gaf de bommen aan en ik zorgde voor het afschieten. Flupken hoefde enkel te zeggen 'pas op' om me toe te laten eens omhoog te zien of er wel direct gevaar was – hij moest me niet loslaten en als ik wegsprong om me te beschutten achter de zakjes grond moest hij

maar hetzelfde doen. Die sprong had reeds meerdere malen succes gehad en Flupken had er plezier in. De andere kende zijn eigen beschutting. Zekeren dag was Flupken verstrooid of wat hij duwde me naar voren, liet me los en sprong naar achter (tegen zijn gewoonte) de bom viel hem vlak op 't lijf en van Flupken bleef niet veel over – de andere, de Gentenaar was spoorloos – later vernamen wij dat hij gevlucht was en gedeserteerd. Luitenant Rolin was enige dagen tevoren gewond – schot in zijn hals. Luitenant Raynez was zijn plaats komen innemen in de tranchées. Die bemerkte dat het schieten niet meer zo vlot verliep en kwam poolshoogte nemen. Een dode en een gevluchte ik bleef alleen zegde ik aan de Luitenant die aanstonds de plaats innam van Flupken – ik moest zelf de bommen aanhalen. Luitenant Rolin en Luitenant Raynez waren beide dappere officieren zonder vrees.

Op 1 oktober 1915 kwamen de Duitsers tevoorschijn in hunne loopgraven en vroegen aan de Belgen niet te schieten maar wel hun adres en die van hun ouders in België op te schrijven en over te werpen naar de Duitse linies (papier met steen ingewikkeld was het gevonden middel).

Een sergeant van de Grenadiers kreeg er genoeg van – installeerde een mitrailleur en schoot over de Duitse linies. Algemeen geroep en geschreeuw – de Duitsers hadden bij hun verschijning geroepen niet te schieten of dat zij ook weerwraak zouden nemen.

2 oktober - 's anderendaags vanaf het morgendlicht openden de Duitsers het vuur met tientallen bommenwerpers tegelijk. Ons antwoord bleef niet uit – het gevecht duurde tot laat in de middag – de verliezen in onze loopgraven liepen hoog op. De loopgraven waren gans dooreen geschoten.

Bron: from Wikimedia Commons, the free media repository

3 oktober – stilte in de secteur – de brancardiers hadden de handen vol met opgraven van doden die onder 't puin lagen (abris schuilplaatsen stuk geschoten). Wat de verliezen bij de Duitsers waren hadden wij het raden naar.

4 oktober – vroege morgen herbegon het gevecht met de bommen nog heviger misschien als op 2 oktober. Er was werk aan de winkel om alles terug in orde te brengen. De Generaal kwam op bezoek in de loopgraven en feliciteerde ons voor ons moedig gedrag.

De Generaal zegde: als gij weggelopen waart en in de rug geschoten zou u op uw bed gedecoreerd worden met de Leopoldsorde, nu ge op uw post gebleven zijt en u er heelhuids doorgekomen zijt krijgt gij niets maar ik heb aan u gedacht. Hij overhandigde mij een portefeuille met een opschrift door hem ondertekend: aan wachtmeester Verlinden voor zijn moedig gedrag bij de bombardementen van 2 en 4 oktober 1915 in de secteur van Dixmuide.

Hier stoppen de herinneringen...
Het handschrift wordt stilaan onduidelijk waardoor het onleesbaar wordt...
Fons Verlinden overleed in 1973

ZOMERLIED

*Frische beemden !
't Groene gras en klaver groeien
Aan de pijltjes, slank en klein,
Glanst de dauw als edelsteen,
En de klare beekjes vloeien.*

*Groene velden !
Uit het teder blad onthult zich
Halm en aar, het golft en zwaait,
Als het milde luchtje waait ;
En het graantje wast en vult zich.*

*Aan den hemel
Straalt de zon op veld en heide,
Witte wolkjes stijgen aan,
Trekken heen langs stille baan,
Godes schaapjes gaan ter weide.*

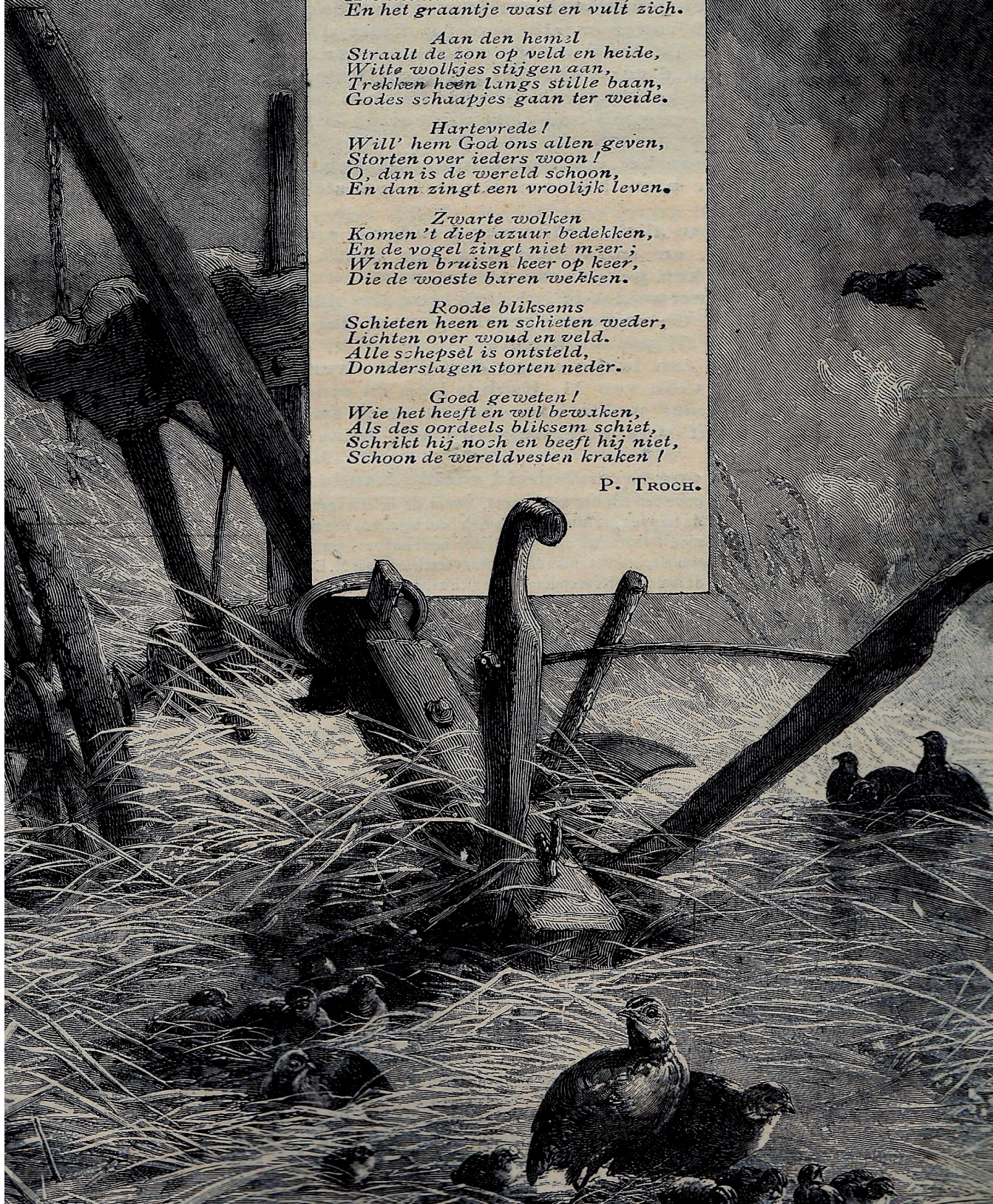
*Hartevrede !
Will' hem God ons allen geven,
Storten over ieders woon !
O, dan is de wereld schoon,
En dan zingt een vroolijk leven.*

*Zwarte wolken
Komen 't diep azuur bedekken,
En de vogel zingt niet meer ;
Winden bruisen keer op keer,
Die de woeste baren wekken.*

*Roode bliksems
Schieten heen en schieten weder,
Lichten over woud en veld.
Alle schepsel is ontsteld,
Donderslagen storten neder.*

*Goed geweten !
Wie het heeft en wil bewaken,
Als des oordeels bliksem schiet,
Schrikt hij noch en heeft hij niet,
Schoon de wereldvesten kraken !*

P. TROCH.

Ere-Leden

ANCIAUX Bavo	WILLEBROEK	SYNDIC Pro Bvba	BLAASVELD
COENJAERTS Rafael	WILLEBROEK	VAN AUWENIS-PINTENS	WILLEBROEK
DE JONGHE - TORFS	HEINDONK	VAN DE VLIET Frans	WILLEBROEK
DE MAEYER Danny	WILLEBROEK	VAN DER AUWERA-TAFFIJN	WILLEBROEK
DELETTE Alfred	WILLEBROEK	VAN DER JEUGHT François	WILLEBROEK
DERYCKE Noël	GENT	VAN DESSEL Annie	WILLEBROEK
DUYSBURGH Karel	LEEST	VAN DYCK Georges	KEERBERGEN
FOQUE Guy	WILLEBROEK	VAN DYCK Rudiger	WILLEBROEK
HENS Werner - DE HEEL	WILLEBROEK	VAN HOOYMISSEN Carl	WILLEBROEK
MAES Alfons	WILLEBROEK	VAN HUMBEECK Luc	WILLEBROEK
MUYSHONDT-VAN MOER	WILLEBROEK	VAN NOTEN Yves (notaris)	HINGENE
SCHAERLAECKEN Theo	WILLEBROEK	VERHOEVEN - FOQUE	BLAASVELD
SCHROVEN Ivo BV (dokter)	BONHEIDEN	VLEUGELS-BREMS Georges	KONTICH
SIEBENS Marcel	RUMST		

Steunende Leden

AERTS Rudy	VILVOORDE	REYNTIENS Marie-Louise	WILLEBROEK
BROCK Johan	WILLEBROEK	STEVENS Isidoor	WILLEBROEK
BROOS Jan	WILLEBROEK	TEMMERMAN Florette	WEMMEL
BUGGENHOUDT	WILLEBROEK	TEMMERMAN Josephine	WILLEBROEK
CALUWE Ludwig	ESSEN	THYSEBAERT Jozef	TEMSE
CANNAERTS-DOM	BLAASVELD	VAN ASBROECK Jan	KLEIN WILLEBROEK
DALLE-HAUCHECORNE	WILLEBROEK	VAN BUGGENHOUT Jozef	TISSILT
DE BACKER Ivo	BERCHEM	VAN CAMPENHOUDT Raimond	TISSILT
DE BOECK Etienne	PUURS	VAN CAUTER Alain	WILLEBROEK
DE BONDT Paul	REET	VAN DE VONDEL Gerda	WILLEBROEK
DE BORGER Ariane	WILLEBROEK	VAN DEN BOGAERT Claire	WILLEBROEK
DE BRUYN Irma	WILLEBROEK	VAN DER AA Eric	TISSILT
DELALIEUX Sophie	KAPellen	VAN DER KRIEKEN Hendrik	MECHELEN
DEZAEGER A. dokter	WILLEBROEK	VAN DER TAELEN-DE BOECK	WILLEBROEK
FRANS Victor	HEINDONK	VAN INGELGEM Irena	BLAASVELD
GEUENS Natalie	BREENDONK	VAN INGHEM Marie-Jeanne	WILLEBROEK
HAUCHECORNE Viviane	WILLEBROEK	VAN PRAET-DAMMAN	BREENDONK
HERMANS Jan	TISSILT	VAN ROY-DE WITTE	WILLEBROEK
HEYMANS Jef	WILLEBROEK	VERBIST Edith	DEURNE
JORDAENS Flor	PUURS	VERBRUGGEN Luc	MALLE
KETELS Carlos	WILLEBROEK	VERELST Jozef	WILLEBROEK
LEMMENS Guido	BREENDONK	VERSTREPEN Christiaan	WILLEBROEK
LEYS Kim	TISSILT	VERSTREPEN Frans	WILLEBROEK
LUYCKX Luc	BORNEM	VLEMINCKX Albert	BLAASVELD
MAES Erna	WILLEBROEK	WAUMANS Eddy	OPPUURS
MOENS Eddy	WILLEBROEK	WYMEERS Harry	WILLEBROEK
PEETERS Jan	BREENDONK		

**Bedankt aan alle abonnees
en sponsors voor de steun aan
onze vereniging!!**

**Bij uw volgende
aankoop denk
eens aan onze
sponsors !!!**

**MEUBELEN
J. VANDENBERGH**

Brielen 5
2830 Tiselt
tel. 03-886 66 03
www.meubelenvandenbergh.be

Openingsuren: Maandag t/m zaterdag van 10 tot 18 u.
Zondag 13.30 tot 18u. en donderdag gesloten

BOEKSKE

Overwinningstraat 76 - Willebroek
Tel. 03/886.73.84

**Krantenronde
voor 7uur geleverd**

www.inforegio.be/bloemenwinkel-het-groene-huis-willebroek

Het
Groene
Huis
bloemen & planten

OPENINGSUREN

maandag	12u-18u
dinsdag	gesloten
woensdag	9u30-18u
donderdag	9u30-18u
vrijdag	9u30-18u
zaterdag	9u30-16u
zondag	8u30-13u

Bruidswerk

Geschenken

Grafdecoraties

Bloemschik cursussen

Overwinningstraat 163b, 2830 Willebroek
Tel: 03 860 10 17 GSM: 0478 480 735

JUWELEN
UURWERKEN

Jan Maes

L. De Naeyerplein 31
2830 Willebroek
03 886 86 26

Bruul 85
2800 Mechelen
015 20 15 21

www.jan-maes-mechelen.be

ELECTRO W. CLEEMPUT N.V.

- ALGEMENE ELECTRICITEITSWERKEN
RENOVATIE/NIEUWBOUW
- VERLICHTING
- VERWARMING
ERKEND VERDELER DIMPLEX
- HUISHOUDTOESTELLEN

Overwinningstraat 102 | 2830 Willebroek
tel. 03 886 77 37 | info@electrowcleemput.be

Bakkerij Philippe

Kerkstraat 26 - 2830 Willebroek

Tel. 03 886 65 09

4 broodautomaten

Baeckelmannsstraat: Centeabank
Kard. Cardijnlaan Tisselt
Vennestraat Willebroek
Bezelaerstraat Blaasveld

**M KEUKENCENTER
MASURE**

KEUKENS - BADKAMERS - DRESSINGS

Kleine Amer 15
2870 Kalfort - Puurs
Tel: 03 889 22 48
info@keukensmasure.be

Openingsuren

MA-VRIJ
10u - 18u30

Zaterdag
10u - 17u00

Zondagen en Feestdagen
Gesloten

上海酒家

CHINEES RESTAURANT SHANGHAI

Stationsplein 2
2830 Willebroek
Tel. 03 886 74 96

Ruime parking

Heeft u allergenen, gelieve dit te melden
bij bestelling. Wij trachten u zo goed
mogelijk verder te helpen.

Maandag

17u30-21u30

Dinsdag

GESLOTEN

Woensdag

GESLOTEN

Donderdag

17u30-21u30

Vrijdag

17u30-21u30

Zaterdag

17u30-21u30

Zondag 12u00-14u00

17u30-21u30

BROODJES - KOFFIE - SALADBAR

EV!

BROODJES - WARME SNACKS - KOUDE SCHOTELS
- ONTBIJT - ONTBIJTMANDEN - BROODMANDEN -
KOFFIE - SALADBAR

Vanzelfsprekend leveren wij aan bedrijven.
Ook voor bedrijfsevenementen, meetings en privéfeesten
hebben wij de perfecte oplossing.

Bespaar uw kostbare tijd door uw broodjes telefonisch te
bestellen

Maak tevens gebruik van onze **SPAARKAART!**

OPENINGSUREN

maandag van 9 - 15u

donderdag van 9 - 15u

dinsdag 9 - 15u

vrijdag van 9 - 15u

woensdag van 7 - 15u

zaterdag van 9 - 15u

zon- en feestdagen GESLOTEN!

L. De Naeyerplein 5, 2830 Willebroek
03 434 20 33 • 0485 36 11 27

Kristel & Robert
De Maeyer
Visspecialzaak
Traiteur

Openingsuren
wo tot vrij 9u-18u

zat 9u-17u

zon 9u-12u

Ook open op feestdagen 9u-12u
ma & di gesloten

Vooruitgangsstraat 106 - 2830 Willebroek

Tel: 03 860 93 31

www.visspecialzaak.be

info@visspecialzaak.be

Alle dagen culinair feest

Onze traiteurdienst - voor elke gelegenheid

van dyck

bed - bad - keukenlinnen
ondergoed - nachtkleding
naaiatelier - modeaccessoires

A. Van Landegemstraat 41
2830 Willebroek
Tel. 03/886.60.82

Ik lees Vaertlinck Contact al jaren van A tot Z en raad het aan elke Willebroekenaar aan. Een abonnement kan al vanaf 20 euro

Met genegen groet,
Georges Van Dyck op zijn 92ste.

Hair Salon
Aphrodite
Nieuwstraat 23, 2830 Willebroek
Enkel op afspraak
Tel: 03/866.37.10

AD Willebroek

Dendermondsesteenweg 168/A
2830 Willebroek
Tel. 03 886 41 30

Openingsuren

Maandag	van 12u30 - 20u00	Vrijdag	van 08u00 - 20u00
Dinsdag	van 08u00 - 20u00	Zaterdag	van 08u00 - 20u00
Woensdag	van 08u00 - 20u00	Zondag	van 08u00 - 12u30
Donderdag	van 08u00 - 20u00	Feestdagen	van 08u00 - 12u30

rentaco

Rentaco Insurance BV
Onafhankelijk verzekeringsmakelaar

Rentaco Finance BV
AXA Bank-agent

Overwinningsstraat 34
2830 Willebroek
Tel: 03/886.77.20
Mail: david@rentaco.be

Onrs: 0541.431.036 en 0734.785.094

**FIETSEN
CLAESSENS**

Mechelsesteenweg 8
(aan de brug)
2830 Willebroek

Tel: 03/886 62 70 - 03/886 38 51

Openingsuren:

Dinsdag tot Vrijdag
09.00 tot 12.00 en van 13.30 tot 19.00

Zaterdag
09.00 tot 12.00 en van 13.30 tot 18.00

Maandag en Zondag
Gesloten

**Groep
Kerremans**

Overwinningsstraat 87 - 2830 Willebroek
+32 3 886 43 39 - info@groepkerremans.be
www.groepkerremans.be

 **Zakenkantoor
Kerremans**
UW VERZEKERINGSMAKELAAR

 Crelan

 **Vastgoed
Kerremans**
UW VASTGOEDMAKELAAR

WWW.KBC.BE

**Beestig
goeie
service.**

**KBC Verzekeringen
Spiessens & Wuyts bvba**

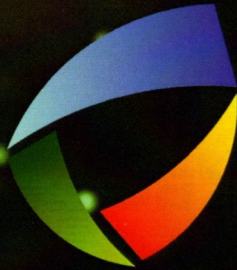
A. Van Landeghemplein 1
2830 Willebroek

03 866 17 38 - 0475.61.26.66

luc.spiessens2@verz.kbc.be

Verzekeringen

MT PRINT FACTORY

by MICROFILM TECHNIK

Dendermondsesteenweg 151/4
2830 Willebroek
03 866 25 25

www.mtprintfactory.be
print@mtprintfactory.be

DRUKWERK EN GRAFISCH ONTWERP

KOPIEREN, PRINTEN & AFWERKING

MICROFILM & SCANNING

NIEUW: TEXTIEL

WWW.MTPRINTSTORE.BE

zelfs gesloten zijn we open...